

Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark

Møteinnkalling

Utvalg: Raet nasjonalparkstyre
Møtested: Rom 101, Flyveien 14
Dato: 03.03.2023
Tidspunkt: 08:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 1/23	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 2/23	Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder		
ST 3/23	Orienteringer Delegerte saker til forvalter		
DS 1/23	Svar på søknad om utvidet tillatelse til båtrace - Tvedestrand Racing Klubb 2023-2027 Referatsak		2023/1065
RS 1/23	Medlemsbevis - Raet nasjonalpark - medlemskap i EUROPARC Federation		2023/306
RS 2/23	Samtykke til skjøtselsbeiting - Raet nasjonalpark - Arendal 320/12 - 211/47 - 211/51 - 215/114 - 215/115 - 215/116 - 215/117 - 211/118 - 215/119 - 215/128 - 215/171 - Spornes - beiterett		2021/2462
RS 3/23	Informasjon om Arbeidsutvalget - Raet nasjonalpark		2022/6029
RS 4/23	Stadfesting av vedtak - klagesak - Raet nasjonalpark - Arendal 215/50 - Tromøy Kirkevei 134 - flytebrygge		2021/7056
RS 5/23	Til uttalelse - Raet nasjonalpark - Grimstad - Hasseltangen - Kvennebekken - Randviga / Storesand - statlig sikring av friluftsområder 2023		2023/1305
RS 6/23	Svar på søknad om kommersielt merke - Raet NP		2022/1992
RS 7/23	Basthaven design - søknad om bruk av kommersielt merke - Raet nasjonalpark		2022/7672
RS 8/23	Partnerskapsmedlem Raet nasjonalpark		2022/10170
RS 9/23	SV: Tiltaksmidler 2023		2023/1036
ST 4/23	Omprioritering av driftsmidler og tiltaksmidler 2023		2023/1036
ST 5/23	Søknad om fiberkabel gjennom Raet NP 4nm og tilkobling Eydehavn		2023/1942
ST 6/23	Søknad om kunstprosjekt for barn på Hove- Raet NP- UIA		2023/1966
ST 7/23	Søknad om rekonstruksjon av gravrøys ID 52929 på Hasseltangen utsiktspunkt - 58/2 Grimstad Kommune - Raet NP		2022/7793
ST 8/23	Tidsbruk - Møtehonorer		
ST 9/23	Eventuelt		

ST 1/23 Godkjenning av innkalling og sakliste
ST 2/23 Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder
ST 3/23 Orienteringer

Raet
nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

Svein Henriksen

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2023/1065-0

Deres ref.

Dato 24.02.2023

Svar på søknad om utvidet tillatelse til båtrace - Tvedestrand Racing Klubb 2023-2027

Forvalter gir etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde tillatelse til Tvedestrand Racing Klubb til båtracearrangement for 5 år (2023-2027) etter søknad med hjemmel i Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12- 16-1632), § 9 4. ledd f)

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår:

- Arrangementene skal gjennomføres som omsøkt i slutten av mai, 2.helgen i juli og september -oktober.
- Førere og personell skal informeres om at deler av regattaen er i Raet nasjonalpark.
- Oppsett av hindre og bøyer skal gjennomføres dagen før og tas ned senest påfølgende dag.
- Oppvarming/øvelse skal leges utenfor nasjonalparken.
- Øvrig ferdsel i området skal ikke hindres unødige
- I hekkesesongen mars-juli skal en avstand på minst 100 meter til utvalgte hekkelokaliteter gitt av SNO hvert år og følges opp ved utplassering av bøyer/vaktbåter.
- Sikringstiltak mot brann og akutte utslipp skal være tilgjengelig
- Sikringsbåter/vaktbåter skal ivareta sikkerhet og hindre ilandstigning på Hekkelokaliteter.
- Hele området benyttet av deltakere og publikum skal ryddes i etterkant.
- En enkel rapport som oppsummerer arrangementet skal sendes til nasjonalparkstyret v/forvalter i etterkant.
- Endringer i arrangementsoppsett skal kommuniseres til forvaltningen så snart som mulig, slik at tillatelsen kan revurderes.

Styret vil anbefale Tvedestrand Racing Klubb å inngå et samarbeid med Våre strender om rydding av avfall i skjærgården.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre

Saksopplysninger

Tvedestrand Racing klubb søker om femårig tillatelse til regatta fra 2023-2027. Klubben har arrangert båtrace i området siden 1928. Klubben fikk dispensasjon til båtrace i 2018-2022. Det er 2-3 båtrace per år, og vanligvis 20-30 båter. Det største er 2.helgen i juli. Det kjøres aktivt 60-90 minutter under arrangementet.

Vårspretten i mai er vanligvis i området Gjeving-Lyngør fyr. Tvedestrandsregattaen i juli er i området Oksefjorden- Møkkalasset. Høstregattaen er på et av de nevnte områdene, dette varierer.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.*

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder: *Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.*

Ferdsel og friluftsliv er regulert i § 7, her femte og sjette ledd:

Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen. Større arrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til større arrangementer når det ikke er i strid med verneformålet.

§ 9. Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt. Det er forbud mot motorbåtrace og øvingskjøring med racingbåter.

Miljødirektoratet kan ved særskilt forskrift innføre bestemmelser om fartsregulering på sjøen i nærmere angitte deler av nasjonalparken.

4.ledd: *Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til:*

f) båtrace som var etablert før vernetidspunktet, jf. forvaltningsplanen.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fattet vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Retningslinjer for arrangementer (fra Utkast til forvaltningsplan) sees nedenfor.

Arrangementer:

Hva er et arrangement?

Et arrangement kan være en forestilling, en konsert, en festival, et stort møte, et idrettsstevne/leir eller lignende. Det er med andre ord mange typer arrangementer. Et arrangement, uansett hvilken type arrangement det er, har gjerne noen fellestrekk og det mest sentrale fellestrekket er: Arrangøren ønsker å samle flere mennesker, på et eller flere steder, og disse menneskene skal delta eller oppleve noe sammen. Ofte vil arrangementer avhenge av en form for tilrettelegging; informasjon/skilting, søppelhåndtering, midlertidige installasjoner osv.

Krav til arrangementer

Arrangementer skal være kortvarige og ikke legge unødige beslag på, eller vesentlig hindre andre besøkende i nasjonalparken. Fare for forstyrrelse, slitasje, støy og forstyrrelse vil også være avgjørende for om et arrangement kan gjennomføres.

Arrangøren skal alltid ha en ansvarlig søker som står ansvarlig for at vilkår til dispensasjonen følges opp før, under og etter arrangementet.

Flerårige tillatelser

Unødvendig regulering og kontroll av aktiviteter skal unngås. Faste arrangementer bør derfor kunne få flerårige tillatelser hvis det ikke oppstår konflikter i forhold til naturmiljøet.

Arrangementer som alltid krever tillatelse

Ofte vil det være en sammenheng mellom omfanget av den organiserte aktiviteten og faren for skade på naturmiljøet. Følgende typer arrangementer krever alltid tillatelse:

- Grupper med minst 100 deltagere. Skoleklasser på tur omfattes normalt ikke av denne regelen.
- Arrangementer med færre enn 50 deltagere, når aktiviteten planlegges gjennomført minst tre ganger pr. år på samme sted. Alminnelig turaktivitet i mindre grupper i regi av familie og venner krever likevel ikke tillatelse etter denne regelen.
- Arrangementer som har behov for midlertidige installasjoner som f.eks.: telt, skilt, gjerder, søppelhåndtering osv.
- Teltleirer med minst 10 telt.

Vurdering

Kunnskapsgrunnlaget (jf nml § 8) vurderes som tilstrekkelig da området er godt kartlagt og undersøkt, og føre-var-prinsippet tillegges ikke vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning av båtrace i nasjonalparken er svært begrenset ettersom det kun er båtrace med tradisjoner fra før vernetidspunkt som kan søke om dispensasjon fra forbud. Økosystembelastningen anses som liten dersom man setter vilkår som ivaretar dyrelivet og friluftslivet. Den totale varigheten per arrangement er avgrenset (nml. § 10).

§ 12 i nml. vurderes ivare tatt med vilkår i tillatelsen om forsvarlig drift og opprydding. Eventuelle kostnader ved miljøforringelse, skal bæres av tiltakshaver, jf. nml. § 11. Dette innebærer at tiltakshaver må stille med gode sikringstiltak mot brann og akutte utslipp.

Søknaden inkluderer ikke detaljert løypekart, men beskrivelsen omfatter områder Oksefjorden-Møkkalasset og Gjeving-Lyngør Fyr.

SNO har iverksatt omfattende fangst av mink i dette området for å bedre overlevelse av sjøfugl. Enkelte av lokalitetene er gitt utvidet vern som sone sjøfugl.

En tillatelse bør ivareta hensyn til hekkende sjøfugl i perioden mars- juli ved at avstand til hekkelokaliteter fastsettes med minst 100 meter.

Dette gjelder særlig sjøfuglsone A utenfor Langbåen og nærliggende øyer, samt Flatskjære øst for Lyngør fyr.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at det gis tillatelse til tiltak som omsøkt med vilkår.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Kopi til:

Statens Naturoppsyn v/ Arild Pfaff
Agder fylkeskommune
Tvedestrand kommune
Statsforvalteren i Agder

Sømsveien 159   4870   FEVIK
Postboks 788 Stoa   4809   ARENDAL
Postboks 38   4901   TVEDESTRAND

Tvedestrand 21. november 2022

SØKNAD OM DISPENSASJON

Det vises til tidligere gitt dispensasjon (Deres ref 2018/1342-0 432.3) samt orientering om ny søknad gitt i brev sendt november 2021 i forbindelse med avholdelse av VM i båtrace sommeren 2022.12.01

Tvedestrand Racing Klubb (TRK) søker om ny 5-års dispensasjon fra FOR-2016-12-16-1632 for årene 2023-2027.

I forbindelse med arrangementet «Tvedestrandsregattaen» søkes det om dispensasjon til;

Båtrace som var etablert før vernetidspunktet, jf Forvaltningsplanen.

Tvedestrandsregattaen har blitt arrangert hvert år i området siden 1928 (kun avbrutt av krigsårene), og oppfyller således forutsetningene om etablert virksomhet/kulturminne. Vi viser også til forarbeider og uttalelser fra blant annet Tvedestrand Kommune i høringsrunden før etableringen.

Litt om omfanget og lokasjoner i omsøkt dispensasjon:

Aktivitetsnivå:

2-3 båtrace pr år, hvorav ett i slutten av mai (**Vårspretten** - en dag), ett i forbindelse med 2. helgen i juli (**Tvedestrandsregattaen** 2-4 dager) samt et i månedsskiftet september/oktober (**Høstregattaen** – 1 dag)

Antall deltakere varierer, men har vanligvis vært 20-30 båter. Med «en dag» menes ca 60-90 minutter aktiv konkurranse pr dag.

Lokasjoner:

Vanligvis gjennomføres Vårspretten i området Gjeving – Lyngør Fyr, Tvedestrandsregattaen i Tvedestrandsfjorden- Oksefjorden- Møkkalasset mens Høstregattaen kan variere mellom de to områdene.

Annet:

TRK informerer alltid alle utøvere om Raet Nasjonalpark som en del av informasjonen før konkurranser. De senere årene har de fleste båtclassene byttet motorer til 4-taktere – noe som reduserer støynivået. Denne utviklingen ventes å fortsette.

Vi håper på en positiv tilbakemelding og et godt samarbeid

Med vennlig hilsen

Svein Henriksen

Leder

Tvedestrand Racing Klubb

EUROPARC
F E D E R A T I O N

CERTIFICATE OF MEMBERSHIP

This is to certify that

Raet nasjonalpark

is a member of the
EUROPARC Federation

in the year **2022**

Michael Hosek

President EUROPARC Federation

Thank you for your continuous support.

europarc.org

The EUROPARC Federation is the largest and most representative Protected Area network in Europe.

Statsforvalteren i Agder
06 JAN. 2023

STATSFORVALTEREN I AGDER
Postboks 504
4804 ARENDAL

Dato: 17.01.2023
Vår ref: 21/12160-10
Deres ref:
Saksbeh.: Kristoffer Øverland

Vedrørende beiterett i statlig sikret friluftslivsområde i Raet Nasjonalpark - Spornes - Arendal kommune

Vi viser til vårt brev av 29.09.2022 til Miljødirektoratet. Vi ba der om en vurdering av beiterettigheter i det statlig sikrede friluftslivsområdet Spornes. Vi ba særlig om en avklaring av forholdet mellom beiterettigheter og skjøtselsbeitingen som gjøres i regi av nasjonalparken.

Det er i utgangspunktet fylkeskommunen som skal håndheve statens eiendomsrett og grunneierbeføyelser (jakt, beite o.l. rettigheter) i statlig sikrede friluftslivsområder. I tilfeller der det er tvil om gjeldende rettigheter, slik som i denne saken, er det imidlertid Miljødirektoratet som skal avgjøre saken. Dette er i tråd med [veileder om forvaltning av statlig sikrede områder](#) (M-1985).

Svar fra Miljødirektoratet er vedlagt dette brevet. Miljødirektoratet har ikke funnet avtaler eller annet stiftelsesgrunnlag som dokumenterer beiterettigheter. Miljødirektoratet er likevel enig i at det tilsynelatende hefter beiterettigheter på de aktuelle eiendommene fra den gang de ble statlig sikret. Unntaket er i perioden 15.juni - 15.august da selgerne av eiendommene frasa seg beiteretten.

Miljødirektoratet fastslår imidlertid at så lenge beiterettigheter ikke har vært i bruk, og ikke er eksklusive, står grunneier fritt til å tillate andre å beite:

Det er her snakk om en begrenset rettighet til å beite, og ikke som en eksklusiv rett som i en type kløyvd eiendomsrett. Det vil si at staten som grunneier kan tillate beite i den grad det ikke kommer på bekostning av de som allerede har beiterett på eiendommene. Etersom beite er opphørt fra de som har beiterett i dag, så vil et beite for skjøtselens skyld bidra til økt fremtidig produksjon og i så måte bedre beitegrunnlaget i området. Dersom Raet Grunneierlag mener deres beiterett er eksklusiv ber vi om at det fremlegges dokumentasjon for dette.

Dersom det ikke kan fremlegges dokumentasjon for eksklusiv beiterett, kan Agder fylkeskommune på vegne av Staten gi kommunen og/eller Raet Nasjonalpark rett til beite i inntil 10 år på de eiendommer hvor staten er grunneier.

På bakgrunn av det ovenstående opprettholder vi samtykket til skjøtselsbeiting som er gitt til Raet nasjonalpark. Samtykket gjelder de eiendommene der Miljødirektoratet er hjemmelshaver;

Besøksadresse:
Tordenskjolds gate 65 4614
KRISTIANSAND S
Postadresse:
Postboks 788 Stoa, 4809 Arendal

Telefon:
+47 38 05 00 00
E-post:
postmottak@agderfk.no

Org.nr.:
921 707 134
Nettsted:
www.agderfk.no

gnr. 210 bnr. 12, gnr. 211 bnr. 47 og 51 og gnr. 215 bnr. 114, 115, 116, 117, 118, 119, 128 og 171.

Dersom grunneierlaget har dokumentasjon for at beiteretten er eksklusiv, eller har annen relevant dokumentasjon eller informasjon, ber vi om at dette sendes til postmottak@agderfk.no innen 15.02.2023 for en eventuell ny vurdering.

Med hilsen

Christina Milsom
Avdelingsleder
Bærekraftig utvikling

Kristoffer Øverland
Rådgiver
Bærekraftig utvikling

Brevet er godkjent elektronisk.

Mottakere: Ræet Grunneierlag Tromøy v/ Åsulv Espeland
STATSFORVALTEREN I AGDER

Kopi til: ARENDAL KOMMUNE
STATSFORVALTEREN I AGDER /v Jenny Marie Gulbrandsen
MILJØDIREKTORATET

AGDER FYLKESKOMMUNE
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Trondheim, 15.11.2022

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/2724

Saksbehandler:
Petter Jensen

Avklaring av beiterettigheter i statlig sikret friluftslivsområde – Spornes i Arendal kommune

Vi viser til brev av 29.09.2022 hvor Agder fylkeskommune ber om avklaring rundt beiterettigheter i statlig sikret friluftslivsområde ved Spornes i Arendal kommune. Staten ved Miljødirektoratet er hjemmelshaver til eiendommene gnr. 210 bnr. 12, gnr. 211 bnr. 47 og 51 og gnr. 215 bnr. 114, 115, 116, 117, 118, 119, 128 og 171 på Spornes. I tillegg inngår gnr. 215 bnr. 107 og gnr. 211 bnr. 4 i det statlig sikra området. Disse eies av private. For de privateide eiendommene er det tinglyst heftelse med bestemmelser om skjærgårdspark.

Utgangspunktet i norsk rett er at grunneieren har samtlige eierbeføyelser, også retten til å beite på egen grunn. En beiterett over fremmed grunn må derfor ha et særskilt stiftelsesgrunnlag. Selv om Miljødirektoratet har hjemmel til eiendomsretten på de fleste eiendommene i det sikra området, kan det altså finnes avtaler som allerede hefter på eiendommen på sikringstidspunktet. Slike forpliktelser kan for eksempel innebære at en tredjepart kan ha beiterett. Som hovedregel er slike rettigheter tinglyst. Vi har gjennomgått grunnboken i de nevnte eiendommer, og kan ikke finne at det ligger inne tinglyst heftelse i form av beiterett til andre enn Den Norske Stat, som har tinglyst tang og beiterett på gnr. 211 bnr. 47.

Det kan likevel ikke utelukkes at det finnes beiterettigheter som ikke er tinglyste. Disse kan ha ulike stiftelsesgrunnlag. Mange beiterettigheter har likevel sitt utspring i en avtale. Vi har gått gjennom dokumenter knyttet til eiendommene og arbeidet med sikringen som vi har umiddelbar tilgang til. I kjøpskontrakten for eiendommene finner vi imidlertid at selgerne frasier seg beiteretten mellom 15.06. og 15.08. Dette skulle tilsi at det har eksistert en avtale om beiterett i området. En slik avtale kan vi imidlertid ikke finne. I brev fra Statens bygge- og eiendomsdirektorat til Kommunal- og arbeidsdepartementet 16. juni 1965 ser det for oss likevel ut til at det er en oppfatning blant alle avtaleparter at avgivende bruk hadde en gjenværende beiterett og at selgerne kun fraskriver seg denne i perioden 15.06 til 15.08.

"Som avtalt framla en for grunneierne 10. juni d.å. ferdig utarbeidet kjøpekontrakter og skjøter. Grunneierne møtte til avtalt tidspunkt og ble gitt en felles orientering. Det oppstod en del diskusjon – spesielt i forbindelse med beiteretten – som enkelte sterkt hevdet å ville beholde. Et forslag om en fraskrivelse for tiden 15. juni til 15. august hvert år fant imidlertid alminnelig tilslutning, og kontraktene ble korrigert i samsvar med det." (Brev fra Statens bygge- og eiendomsdirektorat 16.06.1965)

Det er her snakk om en begrenset rettighet til å beite, og ikke som en eksklusiv rett som i en type kløyvd eiendomsrett. Det vil si at staten som grunneier kan tillate beite i den grad det ikke kommer på bekostning av de som allerede har beiterett på eiendommene. Ettersom beite er opphørt fra de som har beiterett i dag, så vil et beite for skjøtselens skyld bidra til økt fremtidig produksjon og i så måte bedre beitegrunnet i området. Dersom Raet Grunneierlag mener deres beiterett er eksklusiv ber vi om at det fremlegges dokumentasjon for dette.

Konklusjon og forslag til løsning:

Ut fra gjennomgått dokumentasjon er det vanskelig å konkludere i alle forhold omkring beiteretten ved Spornes. Vi ser det likevel som sannsynlig at tidligere avgivende bruk innehar en beiterett, men at denne ikke er eksklusiv. Som grunneier har staten derfor mulighet til å tillate beite, så lenge det ikke går ut over eventuelle beiterettigheter som allerede ligger på eiendommene. Vi kan ikke se at noen rettighetshavere har benyttet seg av retten til å beite i senere tid ettersom området har grodd til. Dersom det ikke kan fremlegges dokumentasjon for eksklusiv beiterett, kan Agder fylkeskommune på vegne av Staten gi kommunen og/eller Raet Nasjonalpark rett til beite i inntil 10 år på de eiendommer hvor staten er grunneier. Dette gjelder gnr. 210 bnr. 12, gnr. 211 bnr. 47 og 51 og gnr. 215 bnr. 114, 115, 116, 117, 118, 119, 128 og 171. Agder fylkeskommune bør gi Raet grunneierlag anledning og en tidsfrist til å fremlegge dokumentasjon for eksklusiv beiterett.

Nye avtaler om beite må inngås med forbehold om at beitet gjennomføres for å bedre forholdene for utøvelse av friluftsliv. Det må også forutsettes at beitet ikke går på tvers av eventuelt andre eksisterende rettigheter. Det skilles her ikke mellom skjøtelsbeite og beite med formål om oppføring av dyr. Skulle det vise seg at det kan dokumenteres eksklusiv beiterett på statens eiendommer, må vi vurdere saken på nytt.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Petter Jenset
seniorrådgiver

Fra: Asdal, Kaya[Kaya.Asdal@agderfk.no]

Sendt: 07.02.2023 13:54:58

Til: Bernander, Mathias;Grefstad, Marit;Grundesen, Milly O;Trysnes,

Olaf[Mathias.Bernander@politikerk.agderfk.no;Marit.Grefstad@politikerk.grimstad.no;Milly.O.Grundesen@politikerk.arendal.no;Olaf.Trysnes@politikerk.tvedestrand.no]

Kopi: Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no];alf.ring.kleiven@hi.no[alf.ring.kleiven@hi.no];

Tittel: Til info: Arbeidsutvalget

Hei alle,

Til info. Nå har alle medlemmene i arbeidsutvalget takket ja til å være med:

Sekretariatsleder	Kaya Asdal	Agder fk, marin forvaltning	kaya.asdal@agderfk.no
Representerer nasjonalparken	Jenny Marie Gulbrandsen	Nasjonalparkforvalter	fmavjmg@statsforvalteren.no
Representerer forskningen	Lars Johan Naustvoll	Havforskningsinstituttet	larsjn@hi.no
Plan, avgrensning og juridisk	Thomas Kiland-Langeland	Statsforvalteren i Agder	thomas.kiland-langeland@statsforvalteren.no
Fiskeri-interesser og havressursloven	Knut Kristian Skjolden	Fiskeridirektoratet region Sør	knut.skjolden@fiskeridir.no
Infrastruktur og samferdsel på sjø	Aase Kristin Marthinsen	Kystverket Sør	aase.marthinsen@kystverket.no
Næringsinteresser og fiskeri	Atle Nilsen	Fiskerlaget Sør	atlnil@online.no
Lokal forvaltningsmyndighet	Martin Due-Tønnesen	Tvedestrand kommune adm.	martin.due-tonnessen@tvedestrand.kommune.no
Lokal forvaltningsmyndighet	Gidske Houge	Arendal kommune adm.	gidske.houge@arendal.kommune.no
Lokal forvaltningsmyndighet	Rolf Inge Pettersen	Grimstad kommune adm.	rolf.inge.pettersen@grimstad.kommune.no
Vannforvaltning, vann-nett	Tanja Øverland	Agder fk, vannforvaltning	tanja.overland@agderfk.no

Si gjerne ifra hvis dere syns noen mangler fra gruppa.

Vi sees neste uke!

Med vennlig hilsen

Kaya Asdal

Rådgiver for marin forvaltning og verdiskapning,

Bærekraftig utvikling

Mobil: [+4791590498](tel:+4791590498)

E-post: kaya.asdal@agderfk.no

AGDER
fylkeskommune

Anne Grethe Bakkegaard
Hvambside 755
3618 Skollenborg

Trondheim, 01.02.2023

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/10189

Saksbehandler:
Marte Eliasson

Vedtak i klagesak om avslag på søknad om flytebrygge på Tromøy Kirkevei 138 i Raet nasjonalpark.

Vi viser til klagen på Raet nasjonalparkstyre sitt vedtak 13. mai 2022. Klagesaken ble oversendt fra Raet nasjonalparkstyre 6. oktober 2022.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder Raet nasjonalparkstyre sitt vedtak. Søknad om oppføring av flytebrygge i Raet nasjonalpark avslås.

Vedtaket er fattet etter verneforskriften for Raet nasjonalpark § 3, og forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Du kan ikke klage på vedtaket.

Bakgrunn for saken

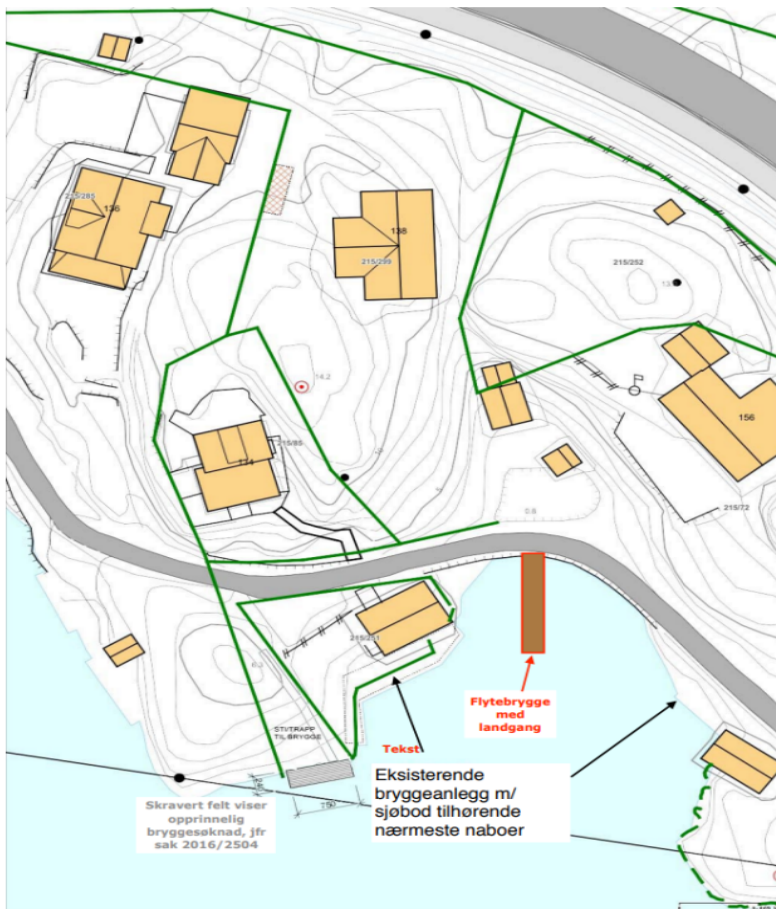
Raet nasjonalparkstyre avslø i vedtak 13. mai 2022 søknad om flytebrygge på Tromøy Kirkevei 134, etter verneforskriften for Raet nasjonalpark.

Verneforskriftens § 3 slår fast at alle inngrep inkludert anlegg og innretninger i utgangspunktet er forbudt i nasjonalparken. Verneforskriften åpner imidlertid for at det kan gis tillatelse til bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger, eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg. Styret pekte på at omsøkte søknad ikke omhandlet tiltak som verneforskriften åpner for å gi tillatelse til, og avslø søknaden.

Nasjonalparkstyret viste til at det mottar flere tilsvarende søknader per år. Brygger er privatiserende og nedbygger strandsonen, og kan også true biologisk mangfold i mange områder. Styret pekte også på at det er fare for presedens av tiltaket, da det er mange som kunne tenke seg å etablere brygge på sin eiendom.

Økosystembelastning jf. naturmangfoldloven § 10 anses som begrenset i dette området. Kunnskapsgrunnlaget jf. naturmangfoldloven § 8 er godt og basert på feltbefaringer samt innhenting av kunnskap fra verneprosess, kartlegginger og offentlige funn. Tiltaket vil muligens påvirke havbunnen negativt, men det er ingen naturtyper registrert i området. Strandsonen bærer preg av vegetasjonsfattig mudderbunn.

Styret uttalte at brygger bidrar til en bit-for-bit nedbygging av nasjonalparken og kan påvirke landskap, friluftsliv, geologi, naturmiljø m.fl. Retningslinjene i forvaltningsplanen er vedtatt for å avgrense denne nedbyggingen. Prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven får betydning gjennom en gradvis nedbygging.

Kart over eiendomsgrenser i området.

Klagers argumenter

Klager anfører at omsøkte tiltak neppe kan betegnes som "tyngre inngrep" jf. formålsparagrafen § 1. Det hevdes videre at den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 11 jf. naturmangfoldloven § 48 må kunne anvendes på omsøkte tiltak.

Det anføres at den omsøkte bryggen ønskes montert mellom to naboer som allerede har brygger og sjøboder. Området fremstår derfor allerede som privatisert og nedbygget. Det vises til at dersom klagers familie også får tilgang til sjøen i dette området vil stedet fremstå som et lite fellesanlegg.

Det pekes på at samlet lengde på bryggen vil være ca. 10 meter, der selve flytebryggen vil utgjøre halvparten som i så fall vil gjelde en størrelsesorden på 8-10 m² av vannspeilet. Det hevdes at tiltaket er veldig nært opp til bestemmelsen om at vernet ikke er til hinder for "*akterfeste av båt på egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass*" (§ 3 pkt. e).

Det anføres at omsøkte tiltak ikke kan være i strid med verneformålet. Det understrekes at det allerede er inngrep i området i form av brygger, sjøboder, badeanlegg og båtfester. Det eksisterer i tillegg kjørevei til eiendommene i området, og området kan derfor ikke betraktes som "uberørt natur" som svaberg, strand eller annen interesse for landskapsvern. Av samme grunn hevdes at tiltaket i seg selv ikke medfører varig påvirkning av naturmiljøet eller kulturminner.

Andre merknader

I e-post av 27. september har klager kommet med supplerende merknader til klagen. Klager uttrykker at hennes opplysninger ikke er blitt hensyntatt hverken ved første eller andre gangs behandling av saken.

Det pekes også på at forvalter har svært nære bånd til klagers naboer som i utgangspunktet ønsker å disponere området selv med brygger, båtfeste og badeliv.

Det pekes etter dette på følgende punkter klager mener ikke har blitt hensyntatt i saksbehandlingen:

- Som bilder viser er den omsøkte "strandlinjen" en bilvei til eiendommer, og kan etter klagers syn på ingen måte oppfattes som uberørt natur som er ment beskyttet i lovverket.
- Klager mener det kan virke som at området er tatt med i nasjonalparken for å forenkle kartet. Grensen for nasjonalparken går på utsiden av Sandum bru. De øvrige naboeiendommene på innsiden av Sandum bru er derfor ikke omfattet av vernet. I området hvor omsøkte tiltak er planlagt er det boligeiendommer helt ned mot sjøkanten, bilvei som brukes og vedlikeholdes hele året og som brøytes og gruses helt ned til sjøkanten.
- En flytebrygge med landgang vil kunne fjernes senere uten spor i naturen. Det hevdes derfor at det kan gis en midlertidig tillatelse på for eksempel 5-10 år.
- Flytebryggen vil bli liggende mellom naboenes relativt store bryggeanlegg, og allerede uten vår flytebrygge fremstår bukta som nedbygd.

Raet nasjonalparkstyre sine merknader

Nasjonalparkstyret behandlet klagen i møte 16. september 2022, og opprettholdt sitt vedtak av 13. mai 2022. Nasjonalparkstyret konkluderte med at det ikke foreligger grunnlag for dispensasjon, og at det i klagen ikke har fremkommet nye momenter av betydning i saken.

Miljødirektoratets vurderinger

Vi er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Spørsmålet i saken er hvorvidt det skal gis tillatelse til flytebrygge med landgang på gnr./bnr. 215/20 i Raet nasjonalpark. Bryggen er angitt å ha en samlet lengde på ca. 10 meter der selve flytebryggen vil utgjøre halvdelen. Bredden er ca. 2 meter. Bryggen vil dermed berøre omtrent 8-10 m² av vannspeilet.

Hvilke regler er aktuelle?

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. av 16. desember 2016. Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I verneforskriftens § 3 heter det at ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner skal finne sted med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet. Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger, gjerder [.....] o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

I § 3, fjerde ledd, bokstav d), åpner verneforskriften for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger, eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

I utkastet til forvaltningsplan står det følgende om brygger og fortøyningsplass (side 53):

"Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter

unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og installasjoner for allment friluftsliv, jf. kap. 3.3.1. Bestemmelsen i § 3 pkt. 1.3 d vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger)".

Konkret vurdering

Verneforskriften åpner bare for etablering av brygger dersom man samtidig fjerner en eksisterende brygge, eller hvor eksisterende brygger samles i fellesbrygge. Det er som følge av dette ikke åpning for å gi tillatelse til enkeltstående private brygger. Direktoratet støtter nasjonalparkstyret i at omsøkte tiltak ikke faller inn under ordlyden i verneforskriften § 3, fjerde ledd bokstav d). Verneforskriften har derfor ingen bestemmelse som åpner for omsøkte tiltak.

Klager har anført at omsøkte tiltak må kunne vurderes etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Av forarbeidene til denne bestemmelsen går det frem at den skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses, eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Bestemmelsen er ment for bagatellmessige inngrep eller midlertidige forstyrrelser som er av stor betydning for søker. Bestemmelsen kan ikke anvendes for å utvide rammen som er trukket opp i vernevedtaket. En slik praksis vil bidra til å uthule vernet.

Spørsmålet omkring etablering av nye brygger ble konkret vurdert ved opprettelsen av nasjonalparken, og det ble i forarbeidene til vernet uttrykkelig pekt på at det ikke er ønskelig med en liberal praksis knyttet til nye bryggeanlegg. Det ble videre uttalt at slike anlegg i størst mulig grad bør søkes lagt utenfor nasjonalparkgrensen. En tillatelse til varig eller midlertidig brygge som omsøkt vil dermed innebære en utvidelse av de rammene som er trukket opp i vernevedtaket. Direktoratet legger etter dette til grunn at det ikke er grunnlag for å vurdere omsøkte tiltak etter bestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Klager har i e-post av 27. september 2022 pekt på at forvalter har svært nære bånd til klagers nabo som det anføres at ønsker å disponere området selv, med brygger, båtfeste, badeliv.

Ved styrets behandling av søknaden meldte en av medlemmene i styret seg inhabil som følge av at vedkommende er i nær familie med klagers nabo. En tjenestemann er inhabil når det foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet i en sak, jf. forvaltningsloven kapittel II. Følgen av inhabilitet er at vedkommende ikke kan være med på å treffe eller tilrettelegge avgjørelsen i en sak.

De nærmere inhabilitetsgrunner fremgår av forvaltningsloven § 6. Bestemmelsens første ledd medfører automatisk inhabilitet når en tjenestemann er part i saken eller har en nærmere angitt tilknytning til en part, for eksempel slektskap til den som søker om dispensasjon. Bestemmelsens andre ledd er mer skjønnsmessig utformet, og medfører inhabilitet når det foreligger "andre særegne forhold" som er egnet til å svekke tilliten til tjenestemannens upartiskhet. En tjenestemann avgjør selv om han er inhabil. Ved tvil bør han forelegge spørsmålet for sin nærmeste overordnede. Er den nærmeste overordnede inhabil, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann.

Som det fremgår foran avgjør en tjenestemann selv om han er inhabil etter forvaltningsloven § 6 andre ledd med mindre tjenestemannen er automatisk inhabil etter bestemmelsens første ledd. Ved tvil avgjøres dette av styret uten at tjenestemannen selv deltar ved avgjørelsen.

Direktoratet har liten kunnskap omkring forvalter og klagers nabo sin relasjon, og har derfor ikke grunnlag for å kommentere klagers anførsel om habilitet nærmere. Direktoratet legger imidlertid til grunn at forvalter, og de øvrige medlemmene i styret, rutinemessig foretar en vurdering av egen habilitet, og at det i denne saken er konkludert med at forvalter var egnet til å tilrettelegge for avgjørelsen av saken i styret.

Ut fra det ovennevnte stadfester vi vedtaket fra Raet nasjonalparkstyre.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Marte Eliasson
seniorrådgiver

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I AGDER	Postboks 504	4804	ARENDAL
ARENDAL KOMMUNE	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
AGDER FYLKESKOMMUNE	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Raet nasjonalparkstyre	Postboks 504	4804	ARENDAL

Fra: Øverland, Kristoffer[Kristoffer.Overland@agderfk.no]
Sendt: 31.01.2023 10:53:52
Til: Postmottak SFAG[sfagpost@statsforvalteren.no]
Kopi: Gulbrandsen, Jenny Marie[fmavjmg@statsforvalteren.no];
Tittel: Statlig sikring av friluftslivsområder i Raet nasjonalpark 2023 - fylkeskommunen ber om uttalelse fra verneområdeforvalter

---

Hei

Grimstad kommune har søkt om statlig sikring av flere friluftslivsområder i 2023. Noen av disse berører Raet Nasjonalpark og det har vært dialog med verneområdeforvalter om dette. Bakgrunnen for ønske om sikring er hovedsakelig at eiendommene allerede tilrettelegges og driftes aktivt for friluftsliv da de er naboeiendommer til eksisterende statlig sikrede friluftslivsområder.

Vedlagt er en oversikt over de aktuelle eiendommene. Vi mener vedlegget gir en god oversikt over hvilke arealer som ønskes sikret, men kan oversende søknadsdokumenter dersom dette er ønskelig.

Forvaltningsmyndighetens innstilling er et vesentlig moment ved behandling av sikringssøknader som berører verneområder og vi ber derfor om en uttalelse om dette. Er forvaltningsmyndigheten positiv til statlig sikring av de aktuelle arealene ved Hasseltangen, Kvennebekken og Randviga/Storesand?

Fylkeskommunen skal sende en vurdering av årets sikringssøknader til Miljødirektoratet senest 1. april. Vi ber derfor om tilbakemelding senest 15.mars. Mer info om statlig sikring av friluftslivsområder finnes på [Miljødirektoratets nettsider](#). Kommunens saksbehandler er Pernille Sandemose, Pernille.Sandemose@grimstad.kommune.no , 90 89 39 37

Med vennlig hilsen
Kristoffer Øverland

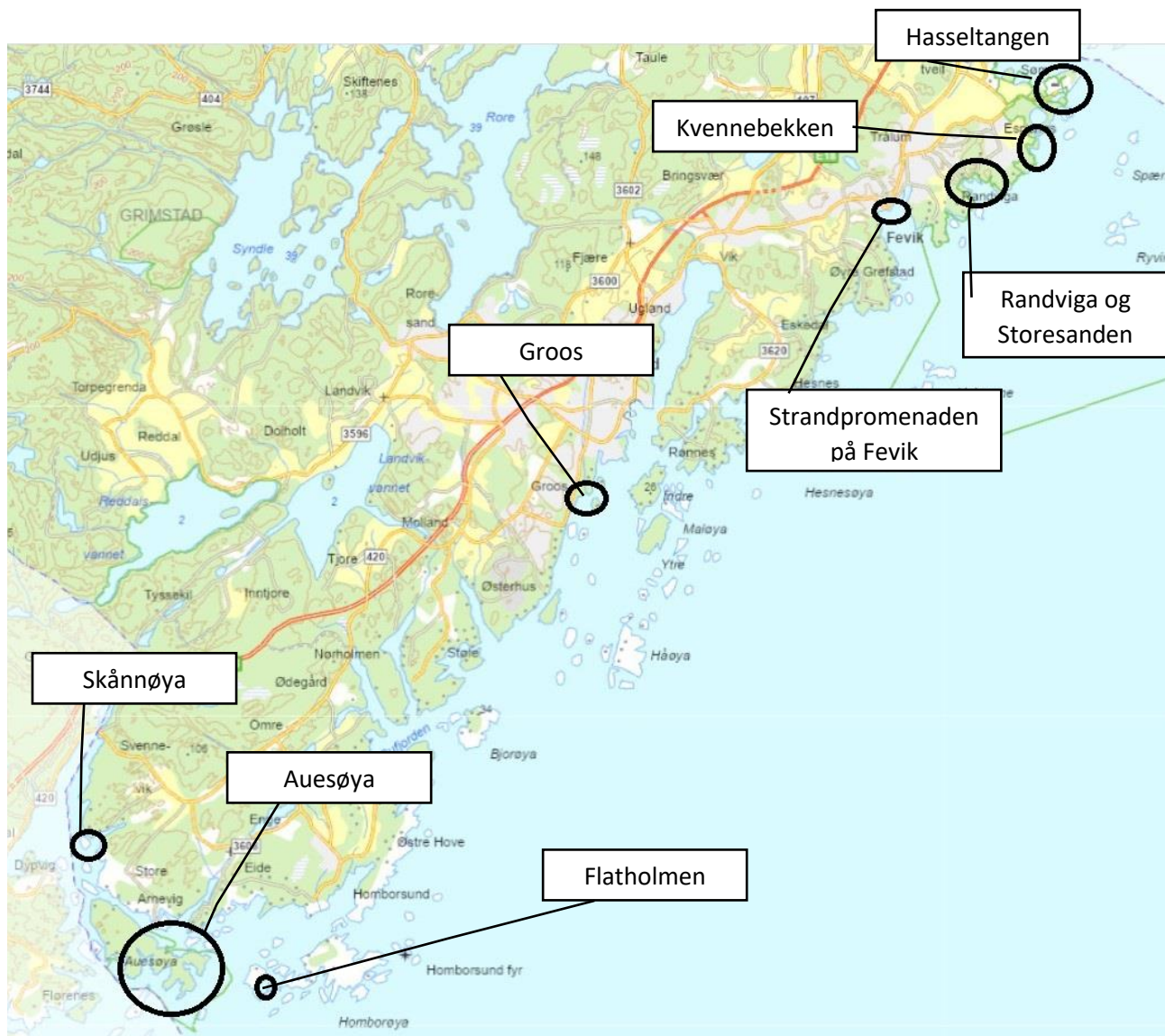
Rådgiver friluftsliv
Bærekraftig utvikling
Mobil: +4748287887
E-post: kristoffer.overland@agderfk.no

www.agderfk.no

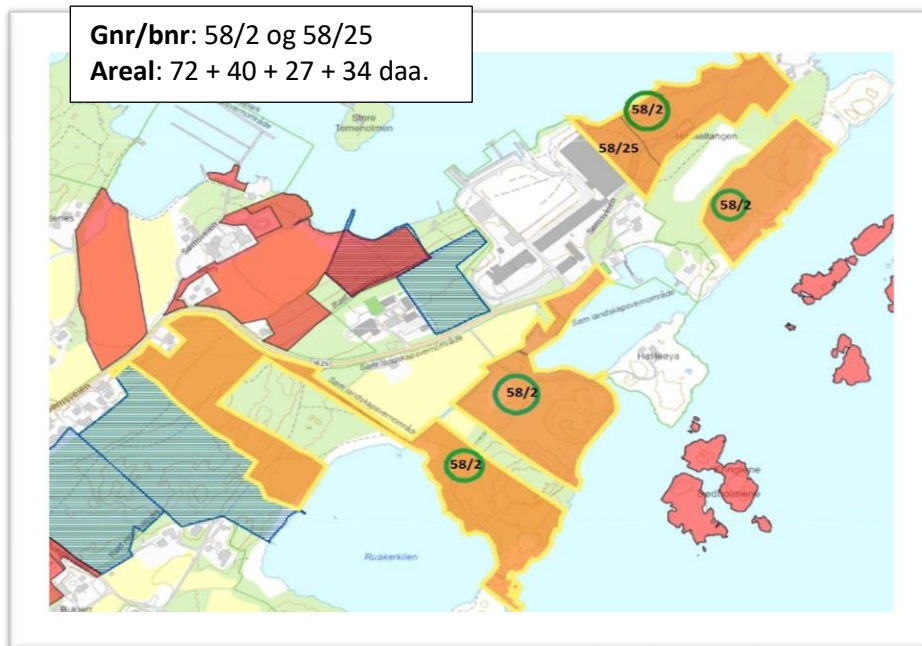
AGDER
fylkeskommune

Kommunale områder som søkes statlig sikret

Grimstad kommune

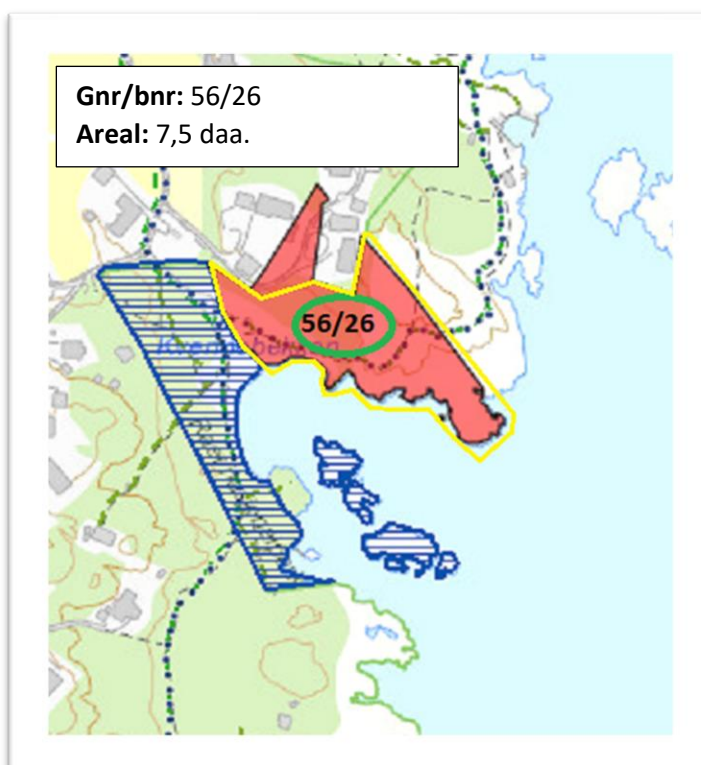
1. Hasseltangen

Tegnforklaring:

- Kommunale eiendommer (røde).
- Statlig sikrede områder (blåskraverte).
- Områder som ønskes sikret (gul strek).
- Områder som var ansett som sikret i planen 2013-2018 (gnr/bnr markert med grønn ring).

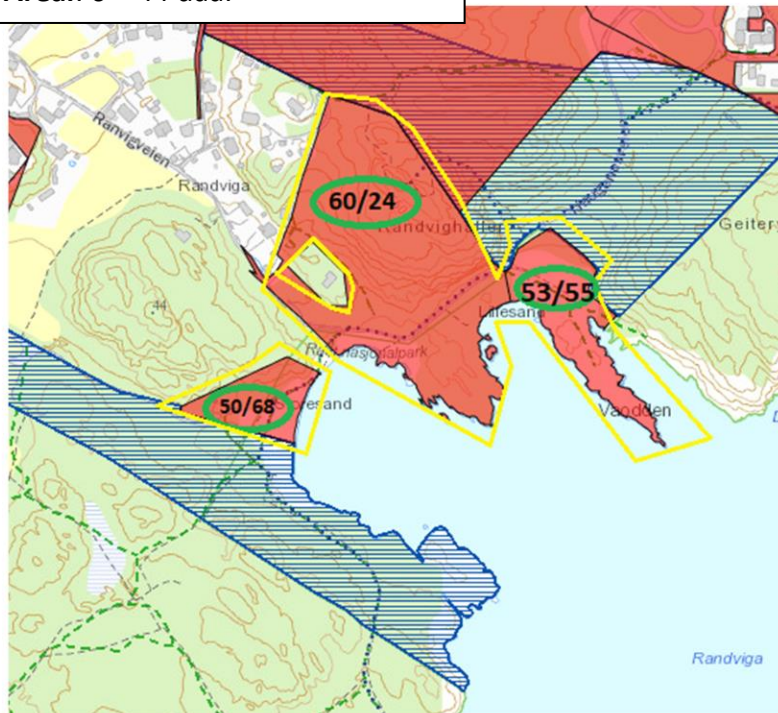
2. Kvennebekken

3. Randviga og Storesanden

Gnr/bnr: 60/24, 53/55 og 50/68
Areal: 6 + 44 daa.

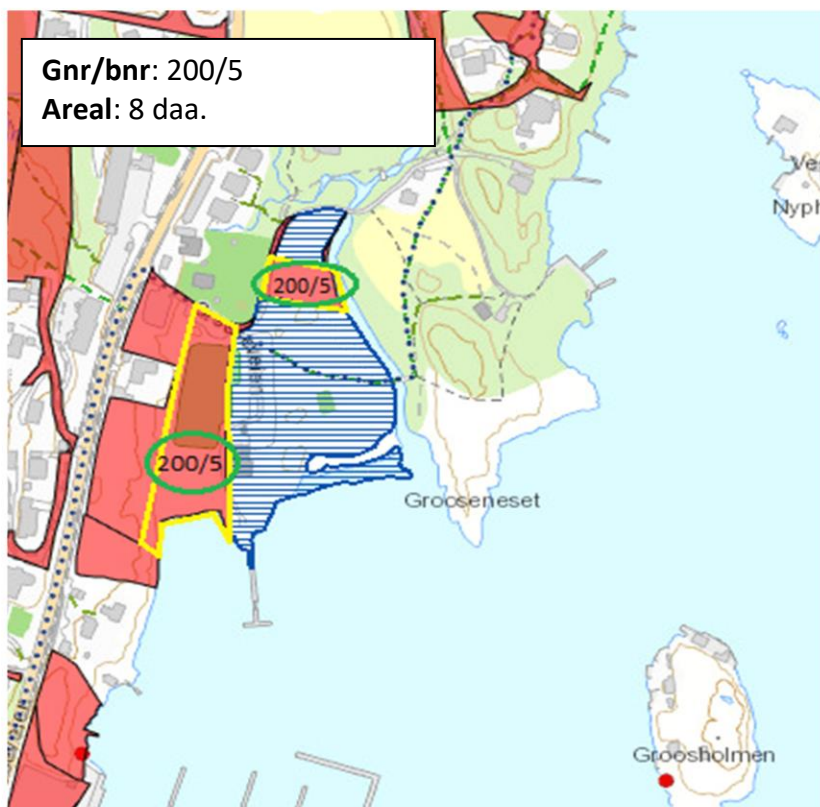

Tegnforklaring:

- Kommunale eiendommer (røde).
- Statlig sikrede områder (blåskraverte).
- Områder som ønskes sikret (gul strek).
- Områder som var ansett som sikret i planen 2013-2018 (gnr/bnr markert med grønn ring).

4. Groos

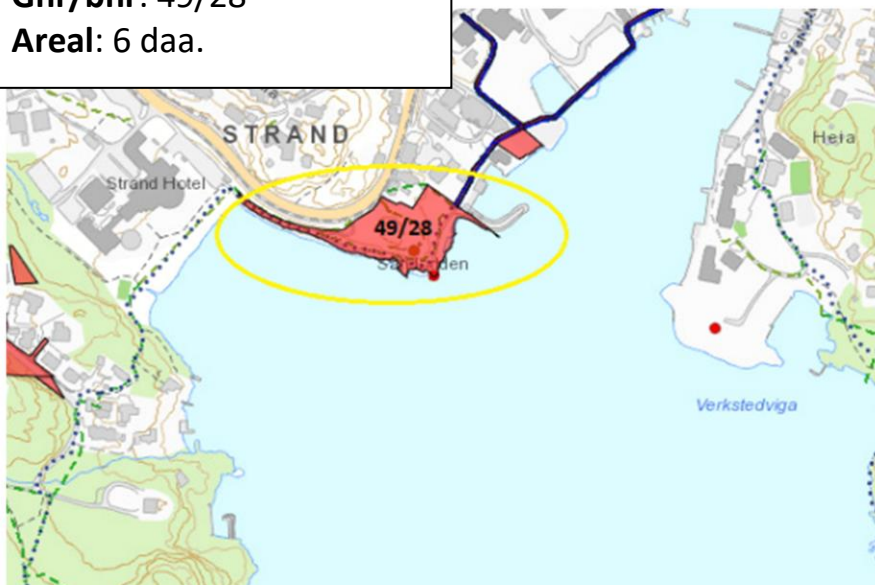
Gnr/bnr: 200/5
Areal: 8 daa.

5. Strandpromenaden på Fevik

Gnr/bnr: 49/28

Areal: 6 daa.

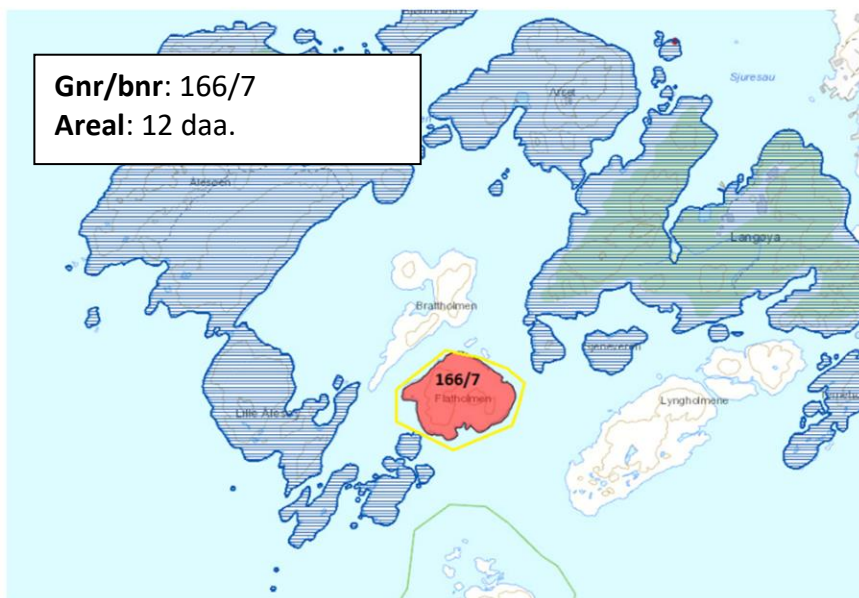
Tegnforklaring:

- Kommunal eiendom (rød).
- Område som ønskes sikret (gul strek).
- Statlig sikrede områder (blå strek).

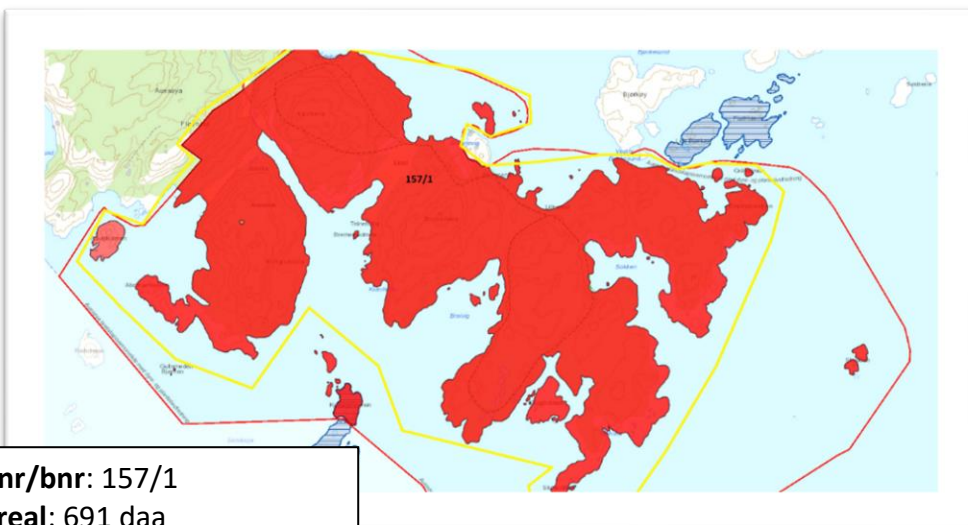
6. Flatholmen

Gnr/bnr: 166/7

Areal: 12 daa.

7. Auesøya

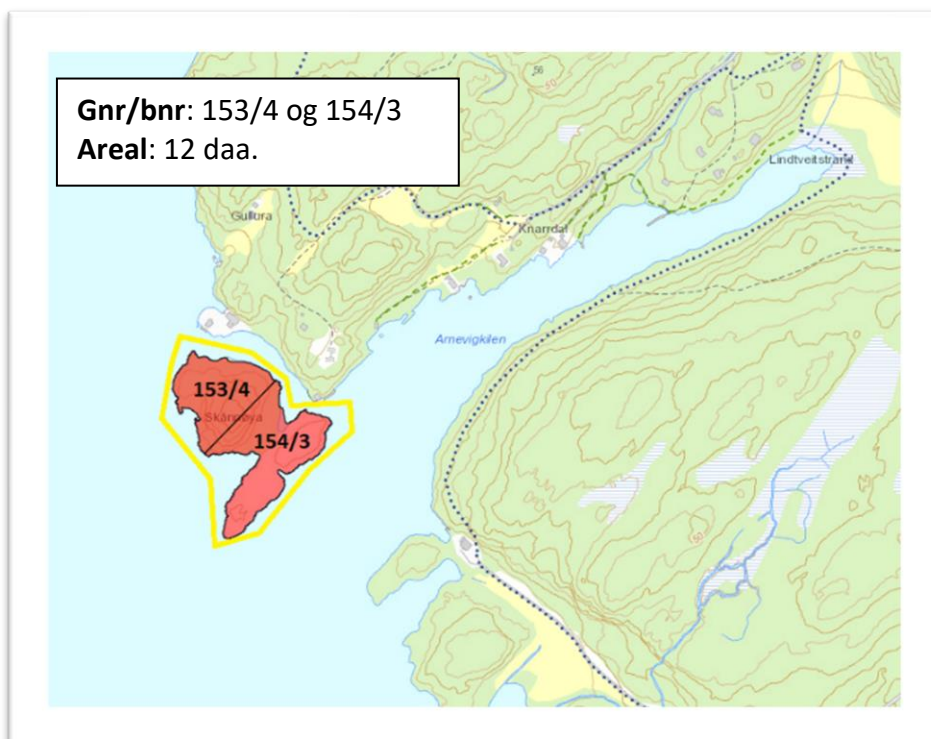

Gnr/bnr: 157/1
Areal: 691 daa

Tegnforklaring:

- Kommunal eiendom (rød).
- Område som ønskes sikret (gul strek).
- Landskapsvernområde (rød strek).
- Statlig sikrede områder (blåskraverte).

8. Skånøy

Gnr/bnr: 153/4 og 154/3
Areal: 12 daa.

**Raet
nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

Carrie Pretorius

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2022/1992-0
PRIMÆRKLASSERING

Deres ref.

Dato 24.01.2023

Kommersielt merke søknad

Jeg viser til søknad om bruk av kommersiell logo for Raet nasjonalpark.

Vedtak

Forvalter gir, etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, tillatelse til Carrie Pretorius ved Arendal Souvenirs / Klespleie til å benytte Raet nasjonalparks kommersielle logo for sine produkter.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår

- Produktene skal være i miljøvennlige, produsert lokalt og av naturmaterialer.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf.

Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Arendal Souvenirs er en lokal bedrift i Arendal som lager souvenirs /gaver med ulike tema. Nå ønsker de å starte en kolleksjon med motiver fra Raet nasjonalpark og blant annet med temaet rullestein. Eier er Carrie Pretorius som samarbeider med Jarle Kvam Foto. Her fra søknad:

1. Produktet /tjenesten skal ha en egenart for Raet nasjonalpark. Vi lager suvenirer. En av disse skal være en handlenett som ser ut som en rulle stein.
2. Produktet/tjenesten skal være miljøvennlig. Vi bruker materiale som kan resirkuleres eller er nedbrytbart. Magnet er ikke miljøvennlig. Gjelder for alle typer.
3. Produktet/tjenesten skal kjennetegnes av kvalitet, gode råvarer og godt håndverk. Dette gjelder for alt vi gjør.
4. Produktet/tjenesten skal gi info om Raet nasjonalpark direkte eller indirekte. Informasjon vi gi er indirekte.

5. Produktet/tjenesten skal ha sin opprinnelse i lokalt næringsliv

Vi satse på at våre suvenirer er produsert lokalt, regionalt eller i Norge. Vi har et produkt som er laget i Kina, Caps. Alt annet er laget i Norge i henhold til, og godkjent Miljøfyrtårn krav.

6. Produkter/tjenester kan være opplevelser og/eller bruks/forbruksvarer (mat/drikke)

Vi kjører "Lag din egen suvenir" nå vi er åpent på søndager.

Folk kan lage, vennskapsbånd, 17. Mai sløyfer, bokmerker, Arendal Sentrumskart lommebok.

Litt mer info

Vi samarbeide med lokale håndverker som jobber med tre, glass og stål. Det samme gjelder med fotografier, trykk produsenter og ting som vi lage selv.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at Arendal Souvenirs/Klespleie tilfredsstillter kriteriene fra både Miljødirektoratet og Raet nasjonalparkstyre for bruk av kommersiell logo. Se også Veileder for søknad om godkjenning for bruk av Raet logo/ nasjonalparkprodukter.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

**Raet
nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

BASTHAVEN DESIGN V/TRINE JENSSEN
Glastadheia terrasse 3
4905 TVEDESTRAND

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2022/7672-0 432.3

Deres ref.

Dato 28.11.2022

Basthaven design - søknad om bruk av kommersielt merke - Raet nasjonalpark

Jeg viser til søknad om bruk av kommersiell logo for Raet nasjonalpark.

Vedtak

Forvalter gir, etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, tillatelse til Basthaven design til å benytte Raet nasjonalparks kommersielle logo for sine produkter.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår

- Produktene skal være i miljøvennlige, produsert lokalt og av naturmaterialer.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf.

Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Basthaven design er en lokal bedrift i Tvedestrand som lager matprodukter av blant annet tang og tare, samt lokalt produserte redskaper i tre (eik) med ulike tema, for eksempel kjøkkenutstyr.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at Basthaven Design tilfredsstillere kriteriene fra både Miljødirektoratet og Raet nasjonalparkstyre for bruk av kommersiell logo. Se også Veileder for søknad om godkjenning for bruk av Raet logo/ nasjonalparkprodukter.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

**Raet
nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no

RAET KYSTLAG
c/o Bjørn Løvjomås Kystveien 118
4842 ARENDAL

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2022/10170-0

Deres ref.

Dato 28.11.2022

Partnerskapsmedlem Raet nasjonalpark

Jeg viser til søknad om bruk av kommersiell logo for Raet nasjonalpark.

Vedtak

Forvalter gir, etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, tillatelse til Raet Kystlag til å benytte Raet nasjonalparks kommersielle logo for sine produkter.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår

- Det skal gis opplysninger om nasjonalparken på turer ut i verneområdet.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf.

Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Raet Kystlag er en lokal bedrift i Arendal som driver ulike aktiviteter knyttet opp mot sjøfart og kystkultur. De eier båten Hagbart Waage som går charterturer og faste ruter i nasjonalparkens vertskommuner. Båten ble sommeren 2022 brukt til både turer med fokus på marinbiologi av Raet Besøkssenter og av Raet nasjonalparkstyre til guidete turer under Arendalsuka. Raet Kystlaget har ellers ulike kurs og faglige tema for både voksne og barn innenfor temaet kyst og hav.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at Raet Kystlag tilfredsstillere kriteriene fra både Miljødirektoratet og Raet nasjonalparkstyre for bruk av kommersiell logo. Se også Veileder for søknad om godkjenning for bruk av Raet logo/ nasjonalparkprodukter. Søker innfrir følgende lokale kriterier:

Produktet /tjenesten skal ha en egenart for Raet nasjonalpark.

Produktet/tjenesten skal gi info om Raet nasjonalpark direkte eller indirekte.

Produkter/tjenester kan være opplevelser og/eller bruks/forbruksvarer (mat/drikke)

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Fra: Terje Qvam[Terje.Qvam@miljodir.no]
Sendt: 06.02.2023 13:49:17
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie;Postmottak
Miljødirektoratet[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no;post@miljodir.no]
Kopi: Ingrid Moe Dahl[ingrid.moe.dahl@miljodir.no];Bjelland,
Marie[marie.bjelland@statsforvalteren.no];Olav Nord-Varhaug[olav.nord-
varhaug@miljodir.no];Sødergren, Guro[guro.sodergren@statsforvalteren.no];Odden,
Alf[alf.odden@statsforvalteren.no];Haug, Jørn
Trygve[jorn.haug@statsforvalteren.no];Grevrusten, Stein
Magne[stein.grevrusten@statsforvalteren.no];Snøtun,
Trygve[trygve.snotun@statsforvalteren.no];Bøe Kildahl, Henriette
Othilie[henriette.kildahl@statsforvalteren.no];Valan, Sindre
Kolstad[sindre.valan@statsforvalteren.no];Sveen,
Kari[kari.sveen@statsforvalteren.no];Ullring, Ulf[ulf.ullring@statsforvalteren.no];Liebe,
Morten[morten.liebe@statsforvalteren.no];Vestvik,
Andrea[andrea.vestvik@statsforvalteren.no];Sørлие,
Kristine[kristine.sorlie@statsforvalteren.no];Rødstøl, Mari
Melbø[mari.rodstol@statsforvalteren.no];Stensby,
Trond[trond.stensby@statsforvalteren.no];Berge,
Eirin[eirin.berge@statsforvalteren.no];Nystuen,
Hilde[hilde.nystuen@statsforvalteren.no];Bjurstedt, Carl S.
[carl.s.bjurstedt@statsforvalteren.no];Sem, Gunhild
Kirsti[gunhild.sem@statsforvalteren.no];Svendsgard,
Bernhard[bernhard.svendsgard@statsforvalteren.no];Nystad, Ingvild
Hansen[ingvild.hansen.nystad@statsforvalteren.no];Skjelbostad,
Isa[isa.skjelbostad@statsforvalteren.no];Kvalshaug, Ole-Jakob[ole-
jakob.kvalshaug@statsforvalteren.no];Aarstrand,
Bjørnar[bjornar.aarstrand@statsforvalteren.no];Pettersen, Oskar
Nyheim[oskar.pettersen@statsforvalteren.no];Sørensen, Emma
Andrea[emma.andrea.sorensen@statsforvalteren.no];Andersen, Erik
Jonas[erik.jonas.andersen@statsforvalteren.no];Rova,
Johan[jorov@statsforvalteren.no];Ingvaldsen, Inge
Sollund[inge.ingvaldsen@statsforvalteren.no];Turtum,
Marte[marte.turtum@statsforvalteren.no];Halvorsen,
Morten[morten.halvorsen@statsforvalteren.no];Buttingsrud, Trond
Erik[trond.erik.buttingsrud@statsforvalteren.no];Jaren,
Hege[hege.jaren@statsforvalteren.no];Olsen,
Monika[monika.olsen@statsforvalteren.no];Skjemstad,
Oddrun[oddrun.skjemstad@statsforvalteren.no];Hansen, Stine Emilie
Nøding[stine.emilie.noding.hansen@statsforvalteren.no];Benonisen,
Rune[rune.benonisen@statsforvalteren.no];Blixgård,
Asgeir[asgeir.blixgard@statsforvalteren.no];Bjerka, Ida
Steien[ida.bjerka@statsforvalteren.no];Vistnes, Ingunn
Ims[ingunn.vistnes@statsforvalteren.no];Salmila,
Karoline[karoline.salmila@statsforvalteren.no];Østereng,
Geir[geir.ostereng@statsforvalteren.no];Solbakke, Jørgen
Eira[jorgen.solbakke@statsforvalteren.no];Baardvik, Bjørn
Morten[bjorn.baardvik@statsforvalteren.no];Kollstrøm,
Rolf[rolf.kollstrom@statsforvalteren.no];Birkeland,
Ingve[ingve.birkeland@statsforvalteren.no];Tødås,
Tore[tore.todas@statsforvalteren.no];Thyrum,
Kirsten[kirsten.thyrum@statsforvalteren.no];Bull, Hans[hans.bull@statsforvalteren.no];Nisja,
Eli Grete[eli.nisja@statsforvalteren.no];Slettom,
Lars[lars.slettom@statsforvalteren.no];Berger, Marit
Sophie[marit.berger@statsforvalteren.no];Pettersen,
Roar[roar.pettersen@statsforvalteren.no];Strand,
Sigbjørn[sigbjorn.strand@statsforvalteren.no];Sønstevold,
Eirik[Eirik.sonstevold@statsforvalteren.no];Eide, Sara
Kristiane[sara.eide@statsforvalteren.no];Moen, Hege
Sæther[hege.moen@statsforvalteren.no];Sjømæling,

Anne[anne.sjomaling@statsforvalteren.no];Herregården, Kristian Kvaalen[kristian.herregarden@statsforvalteren.no];Johannessen, Morten[morten.johannessen@statsforvalteren.no];Dobbedal, Eirik Johansen[Eirik.Dobbedal@statsforvalteren.no];Haavik, Astrid Bakke[astrid.haavik@statsforvalteren.no];magje@statsforvalteren.no[magje@statsforvalteren.no];Hauge, Tor Arne[tor.arne.hauge@statsforvalteren.no];Nedrelo, Eldrid[eldrid.nedrelo@statsforvalteren.no];Nornes, Anbjørg[anbjorg.nornes@statsforvalteren.no];Vallestad, Jorunn[jorunn.vallestad@statsforvalteren.no];Andersen, Ivar Optun[ivar.andersen@statsforvalteren.no];Røyrvik, Alf Erik[alf.erik.royrvik@statsforvalteren.no];Arild Pfaff[/o=ExchangeLabs/ou=Exchange Administrative Group (FYDIBOHF23SPDLT)/cn=Recipients/cn=userf9aa9d51];Martin Due-Tønnessen[martin.due-tonnessen@tvedestrand.kommune.no];Nilsen, Jann Bernhard[Jann.Bernhard.Nilsen@arendal.kommune.no];Paulsen, Ingvild[Ingvild.Paulsen@agderfk.no];Rolf Inge Pettersen[rolf.inge.pettersen@grimstad.kommune.no];Beate Skretting (beate.skretting@politiker.grimstad.no) [beate.skretting@politiker.grimstad.no];Geir.Fredrik.Sissener@politiker.arendal.no[Geir.Fredrik.Sissener@politiker.arendal.no];Gro Bråten (gro.braten@politiker.agderfk.no) [gro.braten@politiker.agderfk.no];j-studs@online.no[j-studs@online.no];kirsti34@yahoo.no[kirsti34@yahoo.no];kjetil.glimsdal@grimstad.kommune.no[kjetil.glimsdal@grimstad.kommune.no];Marianne Landaas[marianne.landaas@politiker.tvedestrand.no];Oddbjorn.kylland@politiker.agderfk.no[Oddbjorn.kylland@politiker.agderfk.no];Nordli, Robert Cornels[robert.cornels.nordli@arendal.kommune.no];Tor Eivind Tingstveit[tingstveit1@gmail.com];Vidar Engh (vidar.engh@tvedestrand.kommune.no) [vidar.engh@tvedestrand.kommune.no];Aasulv Espeland[aasulv.e@online.no];
Tittel: SV: Tiltaksmidler 2023

Hei!

Miljødirektoratet sendte sin vurdering og anbefaling til KLD i mai 2021 hvor vi bl a anbefalte 5-10 nye forvaltere. Dette var basert på evalueringsrapporten samt egne erfaringer. Dersom en ser på evalueringsrapporten er Dovrefjell det styret som behandler flest saker i året basert på tall fra Miljøvedtaksregisteret. De andre to styrene som fikk ekstra forvalter lå også høyt oppe på den lista. I tillegg hadde Midtre Nordland 4 forvaltere på 5 nasjonalparker og Blåfjella en forvalter på to nasjonalparker. Som vi påpekte i vår oversending til KLD er det likevel flere styrer som har behov for flere forvaltere utfra stor arbeidsmengde. Prioriteringene er likevel til slutt et politisk valg, vi kan ikke drive politikk (i motsetning til styrene). I budsjettet for 2023 er det lagt inn et "nasjonalparkløft" på 10 mill kr (3 forvaltere, 2 nasjonalparksentre, 4 mill til "drift"/vedlikehold) som må regnes som en oppfølging på evalueringsrapporten.

Tiltaksposten har hatt en fin utvikling de senere år selv om behovene også der er større enn tilgjengelige midler. Vi har imidlertid fått innskjerping på at posten er en tiltaks/investeringspost, noe som medfører at flere omsøkte "tiltak" i år er merket "utenfor postformål". De aller fleste av disse søknadene er likevel vurdert på 21-posten, men der har vi hatt en reduksjon i bevilgningene i år slik at knapt noen av disse søknadene nådde opp. Alle styrene skulle også ha hatt endelig godkjent besøksstrategi på plass innen 2020 ifølge Stortingets bestilling. Vi har derfor vært tydeligere i år på at tilretteleggingstiltak må vente til besøksstrategien er endelig på plass, noe som gjør at flere styrer har fått beskjed om å avvente tilretteleggingstiltak til besøksstrategien er endelig godkjent.

Mvh
Terje Qvam

Fra: Gulbrandsen, Jenny Marie <jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no>
Sendt: fredag 3. februar 2023 09:09
Til: Terje Qvam <Terje.Qvam@miljodir.no>; Postmottak Miljødirektoratet <post@miljodir.no>
Kopi: Ingrid Moe Dahl <ingrid.moe.dahl@miljodir.no>; Bjelland, Marie <marie.bjelland@statsforvalteren.no>; Olav Nord-Varhaug <olav.nord-varhaug@miljodir.no>; Sjødergren, Guro <guro.sodergren@statsforvalteren.no>; Odden, Alf <alf.odden@statsforvalteren.no>; Haug, Jørn Trygve <jorn.haug@statsforvalteren.no>; Grevrusten, Stein Magne <stein.grevrusten@statsforvalteren.no>; Snøtun, Trygve <trygve.snotun@statsforvalteren.no>; Bøe Kildahl, Henriette Othilie <henriette.kildahl@statsforvalteren.no>; Valan, Sindre Kolstad <sindre.valan@statsforvalteren.no>; Sveen, Kari <kari.sveen@statsforvalteren.no>; Ullring, Ulf <ulf.ullring@statsforvalteren.no>; Liebe, Morten <morten.liebe@statsforvalteren.no>; Vestvik, Andrea <andrea.vestvik@statsforvalteren.no>; Sørli, Kristine <kristine.sorlie@statsforvalteren.no>; Rødstøl, Mari Melbø <mari.rodstol@statsforvalteren.no>; Stensby, Trond <trond.stensby@statsforvalteren.no>; Berge, Eirin <eirin.berge@statsforvalteren.no>; Nystuen, Hilde <hilde.nystuen@statsforvalteren.no>; Bjurstedt, Carl S. <carl.s.bjurstedt@statsforvalteren.no>; Sem, Gunhild Kirsti <gunhild.sem@statsforvalteren.no>; Svendsgard, Bernhard <bernhard.svendsgard@statsforvalteren.no>; Nystad, Ingvild Hansen <ingvild.hansen.nystad@statsforvalteren.no>; Skjelbostad, Isa <isa.skjelbostad@statsforvalteren.no>; Kvalshaug, Ole-Jakob <ole-jakob.kvalshaug@statsforvalteren.no>; Aarstrand, Bjørnar <bjornar.aarstrand@statsforvalteren.no>; Pettersen, Oskar Nyheim <oskar.pettersen@statsforvalteren.no>; Sørensen, Emma Andrea <emma.andrea.sorensen@statsforvalteren.no>; Andersen, Erik Jonas <erik.jonas.andersen@statsforvalteren.no>; Rova, Johan <jorov@statsforvalteren.no>; Ingvaldsen, Inge Sollund <inge.ingvaldsen@statsforvalteren.no>; Turtum, Marte <marte.turtum@statsforvalteren.no>; Halvorsen, Morten <morten.halvorsen@statsforvalteren.no>; Buttingsrud, Trond Erik <trond.erik.buttingsrud@statsforvalteren.no>; Jaren, Hege <hege.jaren@statsforvalteren.no>; Olsen, Monika <monika.olsen@statsforvalteren.no>; Skjemstad, Oddrun <oddrun.skjemstad@statsforvalteren.no>; Hansen, Stine Emilie Nøding <stine.emilie.noding.hansen@statsforvalteren.no>; Benonisen, Rune <rune.benonisen@statsforvalteren.no>; Blixgård, Asgeir <asgeir.blixgard@statsforvalteren.no>; Bjerka, Ida Steien <ida.bjerka@statsforvalteren.no>; Vistnes, Ingunn Ims <ingunn.vistnes@statsforvalteren.no>; Salmila, Karoline <karoline.salmila@statsforvalteren.no>; Østereng, Geir <geir.ostereng@statsforvalteren.no>; Solbakke, Jørgen Eira <jorgen.solbakke@statsforvalteren.no>; Baardvik, Bjørn Morten <bjorn.baardvik@statsforvalteren.no>; Kollstrøm, Rolf <rolf.kollstrom@statsforvalteren.no>; Birkeland, Ingve <ingve.birkeland@statsforvalteren.no>; Tødås, Tore <tore.todas@statsforvalteren.no>; Thyrum, Kirsten <kirsten.thyrum@statsforvalteren.no>; Bull, Hans <hans.bull@statsforvalteren.no>; Nisja, Eli Grete <eli.nisja@statsforvalteren.no>; Slettom, Lars <lars.slettom@statsforvalteren.no>; Berger, Marit Sophie

<marit.berger@statsforvalteren.no>; Pettersen, Roar
<roar.pettersen@statsforvalteren.no>; Strand, Sigbjørn
<sigbjorn.strand@statsforvalteren.no>; Sønstevold, Eirik
<Eirik.sonstevold@statsforvalteren.no>; Eide, Sara Kristiane
<sara.eide@statsforvalteren.no>; Moen, Hege Sæther <hege.moen@statsforvalteren.no>;
Sjømæling, Anne <anne.sjomaling@statsforvalteren.no>; Herregården, Kristian Kvaalen
<kristian.herregarden@statsforvalteren.no>; Johannessen, Morten
<morten.johannessen@statsforvalteren.no>; Dobbedal, Eirik Johansen
<Eirik.Dobbedal@statsforvalteren.no>; Haavik, Astrid Bakke
<astrid.haavik@statsforvalteren.no>; magje@statsforvalteren.no; Hauge, Tor Arne
<tor.arne.hauge@statsforvalteren.no>; Nedrelo, Eldrid
<eldrid.nedrelo@statsforvalteren.no>; Nornes, Anbjørg
<anbjorg.nornes@statsforvalteren.no>; Vallestad, Jorunn
<jorunn.vallestad@statsforvalteren.no>; Andersen, Ivar Optun
<ivar.andersen@statsforvalteren.no>; Røyrvik, Alf Erik
<alf.erik.royrvik@statsforvalteren.no>; Arild Pfaff <IMCEAEX-
_o=ExchangeLabs_ou=Exchange+20Administrative+20Group+20+28FYDIBOHF23SPDLT
+29_cn=Recipients_cn=userf9aa9d51@NORP279.PROD.OUTLOOK.COM>; Martin Due-
Tønnessen <martin.due-tonnessen@tvedestrand.kommune.no>; Nilsen, Jann Bernhard
<Jann.Bernhard.Nilsen@arendal.kommune.no>; Paulsen, Ingvild
<Ingvild.Paulsen@agderfk.no>; Rolf Inge Pettersen
<rolf.inge.pettersen@grimstad.kommune.no>; Beate Skretting
(beate.skretting@politikker.grimstad.no) <beate.skretting@politikker.grimstad.no>;
Geir.Fredrik.Sissener@politikker.arendal.no; Gro Bråten (gro.braten@politikker.agderfk.no)
<gro.braten@politikker.agderfk.no>; Gulbrandsen, Jenny Marie
<jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no>; j-studs@online.no; kirsti34@yahoo.no;
kjetil.glimsdal@grimstad.kommune.no; Marianne Landaas
<marianne.landaas@politikker.tvedestrand.no>; Oddbjorn.kylland@politikker.agderfk.no;
Nordli, Robert Cornelis <robert.cornelis.nordli@arendal.kommune.no>; Tor Eivind
Tingstveit <tingstveit1@gmail.com>; Vidar Engh (vidar.engh@tvedestrand.kommune.no)
<vidar.engh@tvedestrand.kommune.no>; Aasulv Espeland <aasulv.e@online.no>
Emne: SV: Tiltaksmidler 2023

Hei!

Noen tanker og spørsmål rundt ressursbehov og prioriteringer. Jeg har merket i gult de spørsmålene jeg gjerne vil ha svar på.

Beklager i forkant om jeg fremmer synspunkt som kan være kun mine og som presenteres som generelle, eller om jeg løfter behovet til de marine verneområdene på «bekostning» av andre. Vi fortjener alle mer ressurser..

Jeg er nok en av dem som har søkt om mye. Vi har godkjent besøksstrategi, ferdig planlagte tiltak på innfallsporter og mange små og store prosjekter underveis. Dette gjelder nok etter hvert en betydelig andel av verneområdene... Totalt har jeg søkt om ca 17 mill, men med en forventning om at dette ikke blir innfridd. Men 17 mill er altså behovet på tiltak, skjøtsel og restaurering. ELLER- 17 mill er det jeg føler jeg kan klare å forvalte til de aller mest nødvendige tiltakene for å hindre forvitring av verneverdier, fortsette pågående prosjekter og følge opp besøksstrategien (ca 12 mill av 17). Besøksstrategien er tross alt vedtatt, tiltak har vært lokalt utarbeidet og drøftet bredt - og kommunene og brukere av verneområdet lurer på når det kommer nye

toaletter og rasteplasser???

Vil også legge til at vi /forvaltere i mange områder har en betydelig arbeidsbyrde og at man ofte nedprioriterer familie, sykefravær, syke barn og ferie for å få hjulene til å gå rundt. Det er svært presset i hele embetet her i Agder, og ved en eventuell sykemelding vil det ikke være noen vikarressurs å hente. Oksøy-Ryvingen og Farsund LVO har stått uten forvalter fra november 2022 med mulig tiltredelse i slutten av mars 2023. I mellomtiden blir kun det aller mest prekære (søke om midler) gjennomført. Ingen svarer på epost, behandler søknader eller følger opp prosjekter. Guro har fått stilling i SNO (Hurra!!) og det blir flere måneder med en mindre i SVR LVO. Ingen overlapp her i regionen...

Da evalueringen av lokal verneområdeforvaltning ble oversendt til KLMD juni 2021 (som vi fortsatt venter på svar fra), så ble det lagt til grunn at en del verneområder trengte styrket ressurs på forvaltersiden (vedlagt for dere som ikke har fått den eller er nye).

I tråd med funnene og anbefalingene i rapportene ser Miljødirektoratet særlig tre områder som bør følges opp, styresammensetning, styrket ressurstilgang og forvaltning innenfor vernets rammer. I tillegg ser vi behov for oppfølging som kan gi bedre beslutningsgrunnlag for forvaltningen av områdene og noen praktiske grep som bør tas for å få en ryddig og langsiktig forvaltning. Miljødirektoratet anbefaler spesielt følgende oppfølging:

- videreføre dagens forvaltningsmodell med folkevalgte representanter fra kommuner, fylkeskommuner og Sameting
- styrke rådgivende utvalg og la det bli det dialogforum det var tiltenkt
- ansette flere forvaltere for å bedre ressurs situasjonen til noen av styrene
- utvikle et bedre system for kunnskapsoppdatering og overvåking av tilstandsutviklingen i verneområdene, inkludert for omfanget av motorferdsel
- mer enhetlig forvaltning, inkludert for bruken av naturmangfoldloven §48
- prioritere utarbeidelse av tydelige forvaltningsplaner og besøksstrategier
- økte tiltaksmidler for å kunne følge opp forvaltningsplaner og besøksstrategier
- styrke oppfølging av og veiledning til styrer og forvaltere

(...) Side 15:

Ut fra egne vurderinger samt den samlede arbeidsbelastning som framgår fra evalueringsrapportene synes det som at det iallfall kunne vært behov for 5-10 forvaltere til, bl.a. til sekretariatene for Dovrefjell-Sunndalsfjella, Blåfjella-Skjækerfjella/Lierne, Midtre Nordland, Rondane-Dovre, Raet, Færder og Ytre Hvaler.

Det er et uttrykt politisk ønske å stimulere til mer lokal verdiskaping, næringsutvikling, levedyktige bedrifter og helårige arbeidsplasser med grunnlag i verneområdene og merkevaren Norges nasjonalparker. Verdiskapingsprogrammet "Naturarven som verdiskaper" viste at det ligger gode muligheter for økt verdiskaping i tilknytning til verneområder. Evalueringsrapporten viser at nasjonalpark- og verneområdestyrene også er opptatt av dette. Budsjettposten som gir muligheter for stimulerings- og innovasjonsmidler til denne type virksomhet har imidlertid blitt kraftig redusert siden 2019.

Denne rapporten ble oversendt KLMD juni 2021 og vi har blitt forespeilet svar både høsten 2021 og juni 2022. Nå er det gått 1,5 år. Vi har fått midler til 3 forvaltere over statsbudsjettet 2023. **Hvilke vurderinger er gjort ved valg av hvor disse nye stillingene skal prioriteres?**

Et enkelt søk på nasjonalparkstyre.no viser at:

Dovrefjell- 3 forvaltere og en informasjonsrådgiver

Blåfjella- 3 forvaltere

Rondane -Dovre- 3 forvaltere

Midtre Nordland – 4 forvaltere

Raet – 1 forvalter
Færder – 1 forvalter
Ytre Hvaler – 1 forvalter

De kystnære verneområdene i Oslofjorden har svært tungt besøkte verneområder hele året med både fritidsbåter, fritidsboliger og omfattende bruk fra camping, kajakk, seilspport, m.m. - og ikke minst at en betydelig del av dette er fra nokså urutinerte utøvere som har lite erfaring fra friluftsliv. Besøkstellerne i våre områder viser 250-300 000 passeringer. Antallet fritidsbåter og bobilturiser er økende. Bruken av fritidsboliger har eksplodert fra 3-4 uker til 6-12 mnd. Vi har et betydelig press på nedbygging av strandsonen, både i og tett opp til verneområdene. Vi skal videre i gang med en omfattende prosess med å få Frisk Oslofjord, og marine verneområder (nullfiske osv) i Indre og Ytre Oslofjord (jf Handlingsplan for havet).

Jeg stiller spørsmålstegn med hvorfor ingen av de marine nasjonalparkene ble prioritert ved tildeling av forvalterressurs til tross for stor arbeidsmengde, store oppgaver på vei og at vi alle 4 (innmeldt behov hos 3 av totalt 4 i Sør-Norge) sitter helt alene med forvaltningsansvaret?

Det er mye mulig at Miljødirektoratet stadig presser på for å få mer midler til forvaltere, tiltaksmidler og den såkalte «satsningen» på besøksforvaltning. Dette oppfattes i så fall ikke nedover i systemet hos oss. Nå har vi brukt betydelig med tid, energi og penger (både våre egne ressurser, men også fra RU, AKU og kommunene/fylkeskommunene) til å lage besøksstrategier og utarbeide innfallsporter. Og så er beskjeden at vi ikke kan forvente å få midler til å gjennomføre annet enn litt skilting her og der. Hvor skal vi ellers få midler til innfallsporter? Hvordan ble pilotene finansiert?

Hvordan arbeider Miljødirektoratet for at verneområdeforvaltningen skal få økte ressurser?

Med vennlig hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
Nasjonalparkforvalter

Raet
nasjonalpark

Tlf: 984 60 618/ 370 17 845

Epost: fmavjmg@statsforvalteren.no

Hjemmeside: www.nasjonalparkstyre.no/raet
www.raetnasjonalpark.no

Ikke send konfidensiell informasjon med epost.

Fra: Olav Nord-Varhaug <olav.nord-varhaug@miljodir.no>
Sendt: tirsdag 31. januar 2023 09:54
Til: Gulbrandsen, Jenny Marie <fmavjmg@statsforvalteren.no>
fmavgso@statsforvalteren.no>; Odden, Alf <fmroaad@statsforvalteren.no>; Haug, Jørn Trygve <fmavjth@statsforvalteren.no>; Grevrusten, Stein Magne <fmopsmg@statsforvalteren.no>; Snøtun, Trygve <trsno@statsforvalteren.no>; Bøe Kildahl, Henriette Othilie <hotbk@statsforvalteren.no>; Valan, Sindre Kolstad <sikva@statsforvalteren.no>; Sveen, Kari <fmopksv@statsforvalteren.no>
fmopuul@statsforvalteren.no>; Liebe, Morten <fmopmli@statsforvalteren.no>; Vestvik, Andrea <anves@statsforvalteren.no>; Sørli, Kristine <fmopkso@statsforvalteren.no>; Rødstøl, Mari Melbø <mamro@statsforvalteren.no>; Stensby, Trond <trste@statsforvalteren.no>; Berge, Eirin <fmopebe@statsforvalteren.no>; Nystuen, Hilde <fmhehiny@statsforvalteren.no>; Bjurstedt, Carl S. <fmopcsb@statsforvalteren.no>; Sem, Gunhild Kirsti <gukse@statsforvalteren.no>; Svendsgard, Bernhard <besve@statsforvalteren.no>; Nystad, Ingvild Hansen <fmmrinny@statsforvalteren.no>; Skjelbostad, Isa <isskj@statsforvalteren.no>; Kvalshaug, Ole-Jakob <oljkv@statsforvalteren.no>; Aarstrand, Bjørnar <bjaar@statsforvalteren.no>; Pettersen, Oskar Nyheim <onpet@statsforvalteren.no>; Sørensen, Emma Andrea <emaso@statsforvalteren.no>; Andersen, Erik Jonas <erjan@statsforvalteren.no>; Rova, Johan <jorov@statsforvalteren.no>; Ingvaldsen, Inge Sollund <fmnoii@statsforvalteren.no>; Turtum, Marte <martu@statsforvalteren.no>; Halvorsen, Morten <mohal@statsforvalteren.no>; Buttingsrud, Trond Erik <fmbuteb@statsforvalteren.no>; Jaren, Hege <fmbuhja@statsforvalteren.no>; Olsen, Monika <fmosmoo@statsforvalteren.no>; Skjemstad, Oddrun <fmtrods@statsforvalteren.no>; Hansen, Stine Emilie Nøding <fmfisenh@statsforvalteren.no>; Benonisen, Rune <fmtrrub@statsforvalteren.no>; Blixgård, Asgeir <fmtrakb@statsforvalteren.no>; Bjerka, Ida Steien <isbje@statsforvalteren.no>; Vistnes, Ingunn Ims <fmfiivi@statsforvalteren.no>; Salmila, Karoline <[mfikasa@statsforvalteren.no](mailto:fmfikasa@statsforvalteren.no)>; Østereng, Geir <fmfigos@statsforvalteren.no>; Solbakke, Jørgen Eira <fmfijeso@statsforvalteren.no>; Baardvik, Bjørn Morten <fmtrbmb@statsforvalteren.no>; Kollstrøm, Rolf <fmfiresk@statsforvalteren.no>; Birkeland, Ingve <fmtribi@statsforvalteren.no>; Tødås, Tore <fmltto@statsforvalteren.no>; Thyrum, Kirsten <fmltkth@statsforvalteren.no>; Bull, Hans <buhan@statsforvalteren.no>; Nisja, Eli Grete <fmltlegn@statsforvalteren.no>; Slettom, Lars <lasle@statsforvalteren.no>; Berger, Marit Sophie <fmlmsb@statsforvalteren.no>; Pettersen, Roar <ropet@statsforvalteren.no>; Strand, Sigbjørn <stsig@statsforvalteren.no>; Sønstevoll, Eirik <eison@statsforvalteren.no>; Eide, Sara Kristiane <sakei@statsforvalteren.no>; Moen, Hege Sæther <hesmo@statsforvalteren.no>; Sjømæling, Anne <ansjo@statsforvalteren.no>; Herregården, Kristian Kvaalen <krkhe@statsforvalteren.no>; Johannessen, Morten <fmmtemjo@statsforvalteren.no>; Dobbedal, Eirik Johansen <eijdo@statsforvalteren.no>; Haavik, Astrid Bakke <fmhoabh@statsforvalteren.no>; magje@statsforvalteren.no>; Hauge, Tor Arne <toaha@statsforvalteren.no>; Nedrelo, Eldrid <fmsfene@statsforvalteren.no>; Nornes, Anbjørg <fmsfano@statsforvalteren.no>; Vallestad, Jorunn <joval@statsforvalteren.no>; Andersen, Ivar Optun <ivoan@statsforvalteren.no>; Røyrvik, Alf Erik <fmsfalr@statsforvalteren.no>
Kopi: Ingrid Moe Dahl <ingrid.moe.dahl@miljodir.no>; Bjelland, Marie <bjmar@statsforvalteren.no>
Emne: Tiltaksmidler 2023

Hei

Tildelinger på tiltaksposten 1420.31 er nå tilgjengelig i ESS. Midlene vil imidlertid ikke bli stilt formelt til disposisjon før gjennom tildelingsbrevet til statsforvalterne som trolig kommer i løpet av februar. Midlene som SNO skal stå ansvarlige for tildeles direkte til SNO og kommer i tillegg til den potten dere får til prioriterte tiltak. Selv om tiltaksposten har hatt en fin utvikling er fortsatt omsøkt beløp 1,5 ganger rammen på posten.

For tildelingene på driftsposten 1420.21 er rammene meget stramme i år og ikke endelig fastsatt. Forhåpentligvis vil de bli klare fredag. For driftsposten er imidlertid innsendte søknader, inkludert de som er omsøkt på tiltaksposten, men som burde vært på driftsposten, over tre ganger den foreløpige rammen vi har fått.

For tildelinger på driftsposten har vi lagt vekt på å få ferdig forvaltningsplaner og besøksstrategier for de styrene som ikke har de på plass allerede. Det betyr at flertallet av andre gode formål dessverre har fått mindre uttelling.

For tiltaksposten er skjøtselstiltak fortsatt høyt prioritert, jf strategien. For tilretteleggingstiltak har vi i år prioritert tiltak til de som har endelig godkjent besøksstrategi på plass. De som mangler besøksstrategi har fått beskjed om å avvente godkjent besøksstrategi. Vi har imidlertid satt av en liten reserve slik at det er mulig å søke om midler i løpet av året etter hvert som besøksstrategiene blir godkjent. Vi har som tidligere år supplerende tildelinger i april, juni, september og desember.

Noen av dere har søkt om og fått tildelinger til restaureringstiltak fra rammen for restaureringsmidler. Det er imidlertid fortsatt rom for flere gode restaureringstiltak dersom de kan gjennomføres i løpet av 2023. Send gjerne en mail med nærmere beskrivelse av tiltaket dersom dere har slike ønsker.

Flere av dere har søkt om ekstra stillinger/deler av stillinger. Dette har ikke vi muligheter til å imøtekomme. Denne type stillinger tildeles gjennom budsjettet eller bindinger fra departementet, jf fire forvalterstillinger samt infostilling til Dovrefjell/Rondane som er tildelt nå i 2023.

Som tidligere år vil vi også i år ha beskjed så snart som mulig dersom dere ser at dere ikke får nyttet hele bevilgningene dere har fått tildelt. Det finnes mange styrer/forvaltere som har gode tiltak som kan realiseres dersom de får en tilleggsbevilgning i løpet av året.

Mvh
Olav og Ingrid

Hilsen
Olav Nord-Varhaug
Fagdirektør, verneområdeseksjonen

mobil: 900 23242
olav.nord-varhaug@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no | www.miljostatus.no
sentralbord: 73 58 05 00

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	4/23	03.03.2023

Omprioritering av driftsmidler og tiltaksmidler 2023

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret må prioritere midler etter tildeling 2023

Forvalter kan ettersende dokumentasjon der hvor dette er etterspurt og eventuelt be om mer midler.

Saksopplysninger

Nasjonalparkstyret har fått svar på søknader om driftsmidler og tiltaksmidler.

Styret vedtok å søke om 415 000 kr til drift av styret, og har fått innvilget 300 000 kr. Styret søkte videre om 200 000 til bevaringsmål, 500 000 til skjøtselsplaner og 300 000 (feil i saksframlegg i november) til forvaltningsplan. I tillegg ble det søkt om 100 000 til nettside og utvikling. Totalt 1 mill kr. Av dette er det tildelt 300 000 kr til forvaltningsplan.

Navn	Status	Innvilget beløp	Kommentar
Driftsmidler nasjonalparkstyret	Delvis innvilget	300 000	
Forvaltningsplaner for Raet og Søm	Innvilget	300 000	
Skjøtselsplaner Raet NP	Avslag		
Utarbeidelse av bevaringsmål	Avslag		
Utvikling av nettsider (styrets og besøkssiden)	Avslag		
		600 000	

Hele søknaden om marin kartlegging på 0,5 mill er innvilget og tildelt på post 1420.32

Det ble søkt om 6 774000 kr til naturrestaurering. Foreløpig ikke innvilget og 4 av 5 er vurdert som utenfor postformål. Miljødirektoratet etterspør bedre budsjett på et tiltak: Tromlingene.

Pri.	Navn	Status	Innvilget beløp	Øk. ansvarlig	Kommentar
1	Restaurering av kystlandskap - Tromlingene	Avent		Forvaltningsmyndighet	Veldig grovt budsjettet. Trenger detaljert kostnadsestimat med volum og estimert timeforbruk for å kunne vurdere søknaden. Deler av tiltaket er ikke restaurering.
2	Restaurering av Haslebukta	Utenfor postformål		Forvaltningsmyndighet	Midlene på denne budsjettposten skal gå til restaurering av terrestriske naturtyper.
3	Steingjerder Søm LVO	Utenfor postformål		Forvaltningsmyndighet	Sist steingjerdet i Hasseltangen ble restaurert, var det et spleiselag mellom kulturminnemyndigheten og Miljødirektoratet. Målet for tiltaket treffer ikke helt mtp postformålet.
4	Fjerne hytteruin Vaodden	Utenfor postformål		Forvaltningsmyndighet	
5	Lekter Rødøya	Utenfor postformål		Forvaltningsmyndighet	
Antall: 5					

Det ble søkt om 9295 000 kr til tiltak i verneområdet. Her er det innvilget 2 200 000 kr inkludert 200 000 kr til mink i regi av SNO.

Tiltak på innfallsporter er satt på vent (gjelder ikke prosjektering).

Pri.	Navn	Status	Innvilget beløp	Øk. ansvarlig	Kommentar
1	Kartbrosjyre Geologi	Utenfor postformål		Forvaltningsmyndighet	
2	Prosjektering av innfallsporter			Forvaltningsmyndighet	
3	Skilt og skiltsativ inkl montering			Forvaltningsmyndighet	
4	Bålpanner			Forvaltningsmyndighet	
5	Tilskudd til uttak av mink og feller	OK	200 000	Lokalt SNO	
6	Skjøtsel på Spornes			Forvaltningsmyndighet	
7	Kystlynghei i Tvedestrand			Forvaltningsmyndighet	
8	Gjerder			Forvaltningsmyndighet	
9	Fremmede arter (mange små tiltak)			Forvaltningsmyndighet	
10	Geologitstilling blokkstein			Forvaltningsmyndighet	
11	Innfallsport Spornes	Avvent		Forvaltningsmyndighet	Avvent besøksstrategi.
12	Innfallsport Hasseltangen	Avvent		Forvaltningsmyndighet	Avvent endelig godkjenning av besøksstrategi. Før tiltakene iverksettes kreves en gjennomgang av nivå på tiltakene
13	Informasjonsbrosjyre og støtte til bok	Utenfor postformål		Forvaltningsmyndighet	
14	Samlet pott	OK	2 000 000	Forvaltningsmyndighet	
Antall: 14			2 200 000		

Vurdering

Med mindre Miljødirektoratet gir ekstra tildelinger så vil nasjonalparkstyret bli nødt til å prioritere svært hardt i 2023.

Forvalter mener det vil være viktig å prioritere Tromlingene, Spornes, Kystlynghei (utvalgt naturtype) og prosjektering av innfallsporter.

Tromlingene (deler av tiltaket som ble søkt om til naturrestaurering) er allerede utbetalt til prosjektkonto – et beløp på 457 000.

En del mindre utgifter er også utbetalt til:

Hoves Venner

Stærk & Co

FesteSør i hht avtale

ASplan Viak i hht avtale

NGU i hht avtale (ventet på faktura siden 2021)

Reklameservice (skilt)

Skagerak trepleie i hht avtale

Skogpleier Grunde Høgberget i hht avtale

Totalt 1 205 888 kr.

Det vil si at gjenværende beløp er på ca 800 000 kr.

Forvalters forslag til fordeling:

Spornes 300 000 kr

Kystlynghei 300 000 kr

Innfallsporter 100 000 kr

Småting 100 000 kr

Det innebærer at utsetting av skilt, fjerning av fremmede arter, bålpanner, kart og brosjyre geologi, og tiltak på innfallsporter ikke kan gjennomføres i 2023.

Fra: Olav Nord-Varhaug[olav.nord-varhaug@miljodir.no]

Sendt: 02.02.2023 15:04:39

Til: Gulbrandsen, Jenny Marie;Sødergren, Guro;Odden, Alf;Haug, Jørn Trygve;Grevrusten, Stein Magne;Snøtun, Trygve;Bøe Kildahl, Henriette Othilie;Valan, Sindre Kolstad;Sveen, Kari;Ullring, Ulf;Liebe, Morten;Vestvik, Andrea;Sørli, Kristine;Rødstøl, Mari Melbø;Stensby, Trond;Berge, Eirin;Nystuen, Hilde;Bjurstedt, Carl S.;Sem, Gunhild Kirsti;Svendsgard, Bernhard;Nystad, Ingvild Hansen;Skjelbostad, Isa;Kvalshaug, Ole-Jakob;Aarstrand, Bjørnar;Pettersen, Oskar Nyheim;Sørensen, Emma Andrea;Andersen, Erik Jonas;Rova, Johan;Ingvaldsen, Inge Sollund;Turtum, Marte;Halvorsen, Morten;Buttingsrud, Trond Erik;Jaren, Hege;Olsen, Monika;Skjemstad, Oddrun;Hansen, Stine Emilie Nøding;Benonisen, Rune;Blixgård, Asgeir;Bjerka, Ida Steien;Vistnes, Ingunn Ims;Salmila, Karoline;Østereng, Geir;Solbakke, Jørgen Eira;Baardvik, Bjørn Morten;Kollstrøm, Rolf;Birkeland, Ingve;Tødås, Tore;Thyrum, Kirsten;Bull, Hans;Nisja, Eli Grete;Slettom, Lars;Berger, Marit Sophie;Pettersen, Roar;Strand, Sigbjørn;Sønstevoid, Eirik;Eide, Sara Kristiane;Moen, Hege Sæther;Sjømæling, Anne;Herregården, Kristian Kvaalen;Johannessen, Morten;Dobbedal, Eirik Johansen;Haavik, Astrid Bakke;magje@statsforvalteren.no;Hauge, Tor Arne;Nedrelo, Eldrid;Nornes, Anbjørg;Vallestad, Jorunn;Andersen, Ivar Optun;Røyrvik, Alf Erik;Jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no;guro.sodergren@statsforvalteren.no;alf.odden@statsforvalteren.no;jorn.haug@statsforvalteren.no;stein.grevrusten@statsforvalteren.no;trygve.snotun@statsforvalteren.no;henriette.kildahl@statsforvalteren.no;sindre.valan@statsforvalteren.no;kari.sveen@statsforvalteren.no;ulf.ullring@statsforvalteren.no;morten.liebe@statsforvalteren.no;andrea.vestvik@statsforvalteren.no;kristine.sorlie@statsforvalteren.no;mari.rodstol@statsforvalteren.no;trond.stensby@statsforvalteren.no;eirin.berge@statsforvalteren.no;hilde.nystuen@statsforvalteren.no;carl.s.bjurstedt@statsforvalteren.no;gunhild.sem@statsforvalteren.no;bernhard.svendsgard@statsforvalteren.no;ingvild.hansen.nystad@statsforvalteren.no;isa.skjelbostad@statsforvalteren.no;ole-jakob.kvalshaug@statsforvalteren.no;bjornar.aarstrand@statsforvalteren.no;oskar.pettersen@statsforvalteren.no;emma.andrea.sorensen@statsforvalteren.no;erik.jonas.andersen@statsforvalteren.no;jorov@statsforvalteren.no;inge.ingvaldsen@statsforvalteren.no;marte.turtum@statsforvalteren.no;morten.halvorsen@statsforvalteren.no;trond.erik.buttingsrud@statsforvalteren.no;hege.jaren@statsforvalteren.no;monika.olsen@statsforvalteren.no;oddrun.skjemstad@statsforvalteren.no;stine.emilie.hansen@statsforvalteren.no;rune.benonisen@statsforvalteren.no;asgeir.blixgard@statsforvalteren.no;ida.bjerka@statsforvalteren.no;ingunn.vistnes@statsforvalteren.no;karoline.salmila@statsforvalteren.no;geir.ostereng@statsforvalteren.no;jorng.eir.solbakke@statsforvalteren.no;bjorn.baardvik@statsforvalteren.no;rolf.kollstrom@statsforvalteren.no;ingve.birkeland@statsforvalteren.no;tore.todas@statsforvalteren.no;kirsten.thyrum@statsforvalteren.no;hans.bull@statsforvalteren.no;eli.nisja@statsforvalteren.no;lars.slettom@statsforvalteren.no;marit.berger@statsforvalteren.no;roar.pettersen@statsforvalteren.no;sigbjorn.strand@statsforvalteren.no;Eirik.sonstevoid@statsforvalteren.no;sara.eide@statsforvalteren.no;hege.moen@statsforvalteren.no;anne.sjomaling@statsforvalteren.no;kristian.herreregarden@statsforvalteren.no;morten.johannessen@statsforvalteren.no;Eirik.Dobbedal@statsforvalteren.no;astrid.haavik@statsforvalteren.no;magje@statsforvalteren.no;tor.arne.hauge@statsforvalteren.no;eldrid.nedrelo@statsforvalteren.no;anbjorg.nornes@statsforvalteren.no;jorunn.vallestad@statsforvalteren.no;ivar.andersen@statsforvalteren.no;alf.erik.royrvik@statsforvalteren.no]

Kopi: Ingrid Moe Dahl[ingrid.moe.dahl@miljodir.no];Bjelland,

Marie[marie.bjelland@statsforvalteren.no];

Tittel: Driftsmidler 2023

Hei igjen

Da er driftsmidlene på 1420.21 også behandlet. Som dere ser fra mailen under er det dessverre svært mange gode søknader som det ikke var rom for å tildele midler til.

Mvh

Olav

Fra: Olav Nord-Varhaug

Sendt: tirsdag 31. januar 2023 09:54

Til: fmavjmg@statsforvalteren.no; fmavgso@statsforvalteren.no;
fmroaad@statsforvalteren.no; fmavjth@statsforvalteren.no;
fmopsmg@statsforvalteren.no; trsno@statsforvalteren.no; hotbk@statsforvalteren.no;
sikva@statsforvalteren.no; fmopksv@statsforvalteren.no; fmopuul@statsforvalteren.no;
fmopmli@statsforvalteren.no; anves@statsforvalteren.no; fmopkso@statsforvalteren.no;
mamro@statsforvalteren.no; trste@statsforvalteren.no; fmopebe@statsforvalteren.no;
fmhehiny@statsforvalteren.no; fmopcsb@statsforvalteren.no;
gukse@statsforvalteren.no; besve@statsforvalteren.no; fmmrinny@statsforvalteren.no;
isskj@statsforvalteren.no; oljkv@statsforvalteren.no; bjaar@statsforvalteren.no;
onpet@statsforvalteren.no; emaso@statsforvalteren.no; erjan@statsforvalteren.no;
jorov@statsforvalteren.no; fmnoii@statsforvalteren.no; martu@statsforvalteren.no;
mohal@statsforvalteren.no; fmbuteb@statsforvalteren.no; fmbuhja@statsforvalteren.no;
fmosmoo@statsforvalteren.no; fmtrods@statsforvalteren.no;
fmfisenh@statsforvalteren.no; fmtrrub@statsforvalteren.no;
fmtrakb@statsforvalteren.no; isbje@statsforvalteren.no; fmfiivi@statsforvalteren.no;
fmfikasa@statsforvalteren.no; fmfigos@statsforvalteren.no;
fmfijeso@statsforvalteren.no; fmtrbmb@statsforvalteren.no;
fmfiresk@statsforvalteren.no; fmtribi@statsforvalteren.no; fmltto@statsforvalteren.no;
fmltkth@statsforvalteren.no; buhan@statsforvalteren.no; fmltlegn@statsforvalteren.no;
lasle@statsforvalteren.no; fmlmsb@statsforvalteren.no; ropet@statsforvalteren.no;
stsig@statsforvalteren.no; eison@statsforvalteren.no; sakei@statsforvalteren.no;
hesmo@statsforvalteren.no; ansjo@statsforvalteren.no; krkhe@statsforvalteren.no;
fitemjo@statsforvalteren.no; eijdo@statsforvalteren.no; fmhoabh@statsforvalteren.no;
magje@statsforvalteren.no; toaha@statsforvalteren.no; fmsfene@statsforvalteren.no;
fmsfano@statsforvalteren.no; joval@statsforvalteren.no; ivoan@statsforvalteren.no;
fmsfalr@statsforvalteren.no

Kopi: Ingrid Moe Dahl <ingrid.moe.dahl@miljodir.no>; Bjelland, Marie
<bjmar@statsforvalteren.no>

Emne: Tiltaksmidler 2023

Hei

Tildelinger på tiltaksposten 1420.31 er nå tilgjengelig i ESS. Midlene vil imidlertid ikke bli stilt formelt til disposisjon før gjennom tildelingsbrevet til statsforvalterne som trolig kommer i løpet av februar. Midlene som SNO skal stå ansvarlige for tildeles direkte til SNO og kommer i tillegg til den potten dere får til prioriterte tiltak. Selv om tiltaksposten har hatt en fin utvikling er fortsatt omsøkt beløp 1,5 ganger rammen på posten.

For tildelingene på driftsposten 1420.21 er rammene meget stramme i år og ikke endelig fastsatt. Forhåpentligvis vil de bli klare fredag. For driftsposten er imidlertid innsendte søknader, inkludert de som er omsøkt på tiltaksposten, men som burde vært på driftsposten, over tre ganger den foreløpige rammen vi har fått.

For tildelinger på driftsposten har vi lagt vekt på å få ferdig forvaltningsplaner og besøksstrategier for de styrene som ikke har de på plass allerede. Det betyr at flertallet av andre gode formål dessverre har fått mindre uttelling.

For tiltaksposten er skjøtselstiltak fortsatt høyt prioritert, jf strategien. For tilretteleggingstiltak har vi i år prioritert tiltak til de som har endelig godkjent besøksstrategi på plass. De som mangler besøksstrategi har fått beskjed om å avvente godkjent besøksstrategi. Vi har imidlertid satt av en liten reserve slik at det er mulig å søke om midler i løpet av året etter hvert som besøksstrategiene blir godkjent. Vi har som

tidligere år supplerende tildelinger i april, juni, september og desember.

Noen av dere har søkt om og fått tildelinger til restaureringstiltak fra rammen for restaureringsmidler. Det er imidlertid fortsatt rom for flere gode restaureringstiltak dersom de kan gjennomføres i løpet av 2023. Send gjerne en mail med nærmere beskrivelse av tiltaket dersom dere har slike ønsker.

Flere av dere har søkt om ekstra stillinger/deler av stillinger. Dette har ikke vi muligheter til å imøtekomme. Denne type stillinger tildeles gjennom budsjettet eller bindinger fra departementet, jf fire forvalterstillinger samt infostilling til Dovrefjell/Rondane som er tildelt nå i 2023.

Som tidligere år vil vi også i år ha beskjed så snart som mulig dersom dere ser at dere ikke får nyttede bevilgningene dere har fått tildelt. Det finnes mange styrer/forvaltere som har gode tiltak som kan realiseres dersom de får en tilleggsbevilgning i løpet av året.

Mvh
Olav og Ingrid

Hilsen
Olav Nord-Varhaug
Fagdirektør, verneområdeseksjonen

mobil: 900 23242
olav.nord-varhaug@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no | www.miljostatus.no
sentralbord: 73 58 05 00

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre		

Regnskap 2022 og Budsjett 2023

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde godkjenner regnskap for 2022 i prosjektene:

M1709 Tiltaksmidler
M1710 Drift av styret
M1805 Forvaltningsplan
M2205 Marin kartlegging i Raet

Videre godkjennes budsjett for 2023 i prosjektene M1709, M1710 og M1805.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1709 Tiltaksmidler.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1710 Drift av styret.

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til budsjett for M1805 Forvaltningsplan

Nasjonalparkstyret ber forvalter søke om midler fra Miljødirektoratet i henhold til muligheter til videreføring av marin kartlegging M2205.

Saksopplysninger

Forenklet oversikt over bruk av midler i de ulike prosjektene:

M1709 Tiltak i verneområder

Punkt	Tiltak	Utfører	Beløp	Rest
	*			3 500 000
1	Geo kart	NGU	0	100000
2	Innfallsport	Asplan Viak	570111	-70111
3	Skilt	Reklameservice AS	798320	501680
4	Bålpanner	KBU og HDU	52477	-2477
5	Skjøtsel Spornes	Skagerak Trepleie	299940	60
6	Fremmede arter Mink	SNO	200000	0
7	Kystlynghei	Ragg	550000	-300000
8	Slått Ruager	Ragg	50000	0
9	Gjerder	NoFence	189119	-89119
10	Fremmede planter	Div (faktura kommer)	316000	34000
11	Geologi frakt	Div (faktura kommer)		150000
12	Brosjyre + bok	Brukt til Arendalsuka	75000	0
13	Prosjekt Haslebukt	Staerk &Co	0	40000
14	Restaurering Haslebukt			
15	Skjøtsel div	Div Rydding Birkenlund US		-20000
16	Rydde Vaodden			
17	Lekter Rødøya			
18	Steingjerder Søm			
8	Sum		2 800 967	399 033

Noen utestående fakturaer. Foreslår å benytte siste restmidler på vinklet treskilt,

M1710 Drift av Styret

Konto	Beskrivelse	Forbruk	Rest
		0	280 000
5300	Styrer, råd og utvalg	31 695	
31 695	Honorarer	21 197	
21 197	Arbeidsgiveravgift	7 470	
7 470	Nettside ol	0	
0	Trykksaker/Bøker	0	
6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	107 355	
6830	Annonse	0	
6860	Møter eksterne	31 024	
6861	Møter interne	15 587	
6880	Kurs og seminar	926	
7100	Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig	1187	
7132	Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	7094	
7400	Medlemskontingent	0	
7410	Gaver (eksterne forelesere og lignende)	107 355	
	SUM	222 618	57 387

Resterende beløp til møtet 18.11.22 + honorar

*Husk å sende inn møtehonorar og reisegodtgjørelse

M1805 Forvaltningsplaner O.L.

Konto	Beskrivelse	Forbruk	Rest
		0	250 000
5330	Honorarer	47 200	0,00
5400	Arbeidsgiveravgift	6 691	0,00
6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	105 000	0,00
6800	Kontorrekvisita	0	0,00
6860	Møtemat	16 696	
7100	Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig	4 219	0,00
7132	Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	273	0
	SUM	180 079	69 920

Resterende beløp skal benyttes til innspillmøter nov-des 2022.

M2202 Marin kartlegging i Raet

Konto	Beskrivelse	Forbruk	Rest
		0	500 000
6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	500 000	0,00
	SUM	500 000	0

Overført til Havforskningsinstituttet til bruk i prosjektet Økt marint vern i Raet Nasjonalpark.

Budsjett 2023

M1709 Tiltak	Beløp
Søkes om i prioritert rekkefølge jf sak Tiltak 2022	
SUM	14 482 000

*Inkluderer 200 000 til mink i regi av SNO

Konto	M1710 Drift av styret	Forbruk 2021	Forbruk 2022	Budsjett 2023
5300	Styrer, råd og utvalg	3 645,50	31 695	40 000
5330	Honorarer	57 395,50	21 197	60 000
5400	Arbeidsgiveravgift	8 611,96	7 470	10 000
6420	Nettside	9 015,00	0	50 000
6510	Verktøy og lignende	0	0	10 000
6820	Trykksaker/Bøker	0	0	0
6780	Kjøp av andre fremmede tjenester	105 483,27	107 355	100 000
6800	Annonser	5 000,00	0	10 000
6860	Møter eksterne	15 584,39	31 024	70 000
6880	Kurs og seminar	20 000,00	15 587	20 000
7100	Bilgodtgjørelse, oppgavepliktig	282,10	926	5 000
7132	Reisekostnad, ikke oppgavepliktig	173,58	1 187	5 000
7400	Medlemskontigent	8 752,46	7 094	25 000
7410	Gaver (eksterne forelesere og lignende)	0	0	10 000
	SUM	246 431,00	222 612	415 000

M1805 Forvaltningsplan	Beløp
Planarbeid bevaringsmål	200 000
Skjøtselsplaner	500 000
Forvaltningsplan	200 000
Nettside og utvikling	100 000
SUM	1 000 000

M2205 Marin kartlegging i Raet	Beløp
Seasketch og kartlegging	500 000 ?
SUM	?

Det er ikke avklart om det er midler i denne potten i 2023.

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	5/23	03.03.2023

Søknad om fiberkabel gjennom Raet NP 4nm og tilkobling Eydehavn

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 11 tillatelse innenfor en avgrenset ramme til nedleggelse av fiberkabel tvers over verneområdet 4 nautiske mil fra land og fra 4nm og inn til Tromlingene og Gitmertangen.

Tillatelsen er gitt på følgende vilkår:

- Tiltaket etableres i tråd med kart vedlagt søknad og innenfor en ramme på +/- 100 meter fra foreløpig trase jf vedlagt kart.
- Hovedkabelen kan legges på ca 400 meters dyp 4 nm fra fastlandet jf kart.
- Tilførselskabel fra fastlandet kan legges fra hovedkabel (4nm) kan legges fra 400 meters dyp og inn mot Tromøy. Den skal legges i kløft rett nordøst for Tromlingene og Brenningenepå ca 80 meter dyp, følge utsiden av tromøy nordøstover og runde Gitmertangen.
- Kartlegging i forkant (mars-april 2023) skal finne trase som sikrer gode havbunnsforhold for nedspyling og som unngår kulturminner, biologisk viktige områder og geologisk viktige områder.
- Sjøkabel kan legges nedspylt i sedimenter inntil 150 cm under havbunn.
- Sjøkabelen skal legges i tidsrommet september-april for å unngå forstyrrelser på havbunn i vekstsesong.
- Graving skal foregå så skånsomt som mulig og det skal brukes stedegeen masse dersom tildekking er nødvendig.
- Rullestein tilbakeføres i traseer
- Alt avfall fra traseen skal fjernes fra nasjonalparken og leveres på egnet avfallsmottak. Det oppfordres til et samarbeid med HI og Green-bay.

- Frakt og tilkjøring av materialer skal foregå så skånsomt som mulig uten å skade vegetasjon og geologi.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år fra denne dispensasjonen ble gitt.
- Det skal sendes inn en rapport med bilder etter fullført tiltak.
- Videoopptak, scanninger og kartlegginger over havbunnen skal gjøres tilgjengelig for forskning og forvaltning.

Søker har tilbudt å kartlegge områder etter forvaltningens ønske mens de er i området i mars-april. Forvalter avklarer behovet med pågående prosjekter i regi av Havforskningsinstituttet, men det er aktuelt å undersøke Sone C Trålforbud (de to nærmeste områdene).

Det gjøres oppmerksom på at tiltaket kan kreve behandling etter annet lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Tampnet AS og Cecon Contracting AS søker om tillatelse til å legge fiberkabel gjennom Raet nasjonalpark på vegne av Norfest. Kontaktpersoner er Geir Holmer and Chris Solheim Allen.

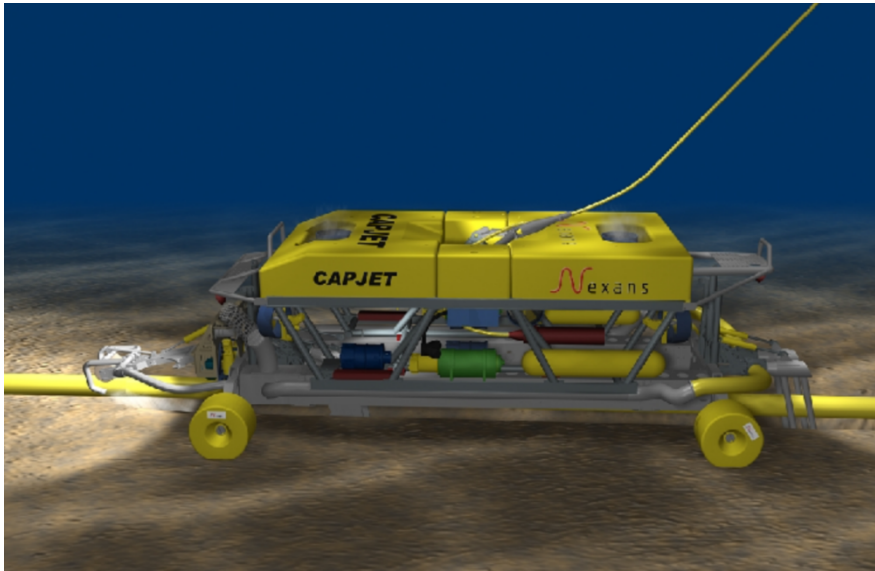
Kabelen er 21/28 mm tykk og søkes lagt tvers over nasjonalparken 4 nautiske mil (nm) fra fastlandet og ca 400 meters dyp. I tillegg søkes det om å lege en påkoblingskabel (samme dimensjon) inn mot Tromøy og rundt Gitmertangen for fastlandsforbindelse ved Eydehavn.

Fiberkabelen skal legges ned i sedimentene på ca 150 cms dybde og skal spyles ned med en vannjetdrevet undervannsdroner. Spylegrøften er på ca 26 cm. Dronen har en navigeringsradius på 5 m.

Søknaden inkluderer en ønsket trase, men det vil gjøres en kartlegging med blant annet Sub bottom profiler (SBP), sidescan sonar og multistråle ekkolodd fra ROV. ROV modellen som brukes heter Sperre SUB-Fighter med lys og HD camera.

Traseen vil undersøke type sedimenter på havbunnen og eventuelle artssamfunn eller naturtyper. Det er særlig morenemasser med stein og hardbunn som er utfordrende.

Nedleggingen vil foregå med skipet Edda Fjord, der kabelen nedsenkes med et lodd og så spyles ned av en ROV med «sverd» med vanddyser. Ved sandbunn vil traseen lukkes nesten umiddelbart (innen få dager), mens ved leire/slam så kan det ta noe lengre tid. Nedspylingen sikrer at fiberkabelen ikke havner i konflikt med fiskeri eller dregging, og metoden med nedspyling med vanddyser gir svært lite påvirkning av havbunnen. Spylegrøften er 26 cm bred, og CapJet ROV har liten påvirkning på havbunnen ettersom den drives frem av vannjet. ROV veier 300-600 kg.

I indre deler av farvannet vil et mindre fartøy benyttes, eventuelt vil kabelen flytes inn til land ved hjelp av luftputer.

Fiberkabelen går fra Stockholm-Gotland- Strømstad-Moss- Oslo – Larvik-Arendal-Lista- Egersund- Renensøy. Den vil gå igjennom verneområdene Kosterhavet NP (Sverige), Ytre Hvaler, Raet NP og Lista LVO.

Undersøkelsene på sjøbunn starter i Rennesøy 8.mars og fortsetter i ca 6-8 uker østover. Nedleggningen av fiberkabelen vil starte opp juli 2023 og de regner med å være i Raet NP ca oktober 2023.

Som en del av kartleggingen vil multisonardata, SBP og videopptak av bunnen gjøres tilgjengelig for forskning og forvaltning. De har også tilbudt seg å gjøre kartlegginger i aktuelle områder som et avbøtende tiltak på møte 26.2.23.

I søknaden har de lagt frem vurderinger basert på naturmangfoldloven § 8-12. Vedlagt ligger søknad og to kart.

Søker er opptatt av at kabelen ikke skal være i konflikt (risiko) med friluftsliv (ankring) og fiskeri (trål). Ved behov kan de være aktuelt å dekke til kabelen med grus der man ikke oppnår ønsket grøftedyp – for eksempel i områder med hardbunn. Dette ønsker de

å unngå så langt mulig, da kabelen ligger mye tryggere nedgravd. For å finne optimal trase som både har ønsket bunntype og for å navigere bort fra eventuelle

Det har vært presentasjon av tiltaket på styremøtet 19.11.22 og forvalter hadde møte med ansvarlige søkere fra Cecon og Tampnet 24.2.23.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

Verneforskriften § 3 pkt. 1.1 Vern mot inngrep i landskapet
Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger (...) Forvaltningsmyndigheten kan etter § 3 fjerde ledd bokstav l) gi tillatelse til; innlegging av strøm, vann og avløp til boliger og fritidsboliger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten vurderer at omsøkte tiltak ikke faller inn under disse spesifiserte unntaksbestemmelsene. Tiltaket må dermed vurderes etter den særskilte unntaksbestemmelsen i verneforskriften § 11:

§ 11. Generell dispensasjonsbestemmelse

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurderinger

Det er forvalters vurdering etter samtaler med Kommunal- og Distriktsdepartementet (KDD) at det foreligger en vesentlig samfunnsinteresse i etablering av fiberkabel både for utvikling av næringer, kommunikasjon og sikkerhet.

Verneverdiene i området er stort sett ukjente ettersom ingen systematiske kartlegginger er gjort utenfor den kystnære sonen. I den kystnære sonen er det kartlagt naturtyper etter håndbok 13 i 2008 og det er kartlagt gyteområder for torsk.

Det er kartlagt rekefelt, men dette er i pelagiske områder. En del artsregistreringer i artsdatabankens kart viser pigghå (VU), ål (CR) torsk, dvergulke, flekket fløyfisk, havabbor, havkaruss, lange, havbrasme, hyse, kolmule, hvitting og tykkleppet multe. Området er gjenstand for tråling etter reker.

Søker har lagt til grunn at området skal kartlegges nøye før man fastsetter endelig trase med tanke på å unngå verneverdier og for å finne egnete bunnsedimenter.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8 nml) er dermed svakt på det nåværende tidspunkt, men vil bli svært godt som følge av kartlegginger som tiltakshaver vil gjøre for å finne egnet trase. Som en forutsetning av innhenting av kunnskap så vil føre-var prinsippet tillegges liten vekt (§ 9 nml).

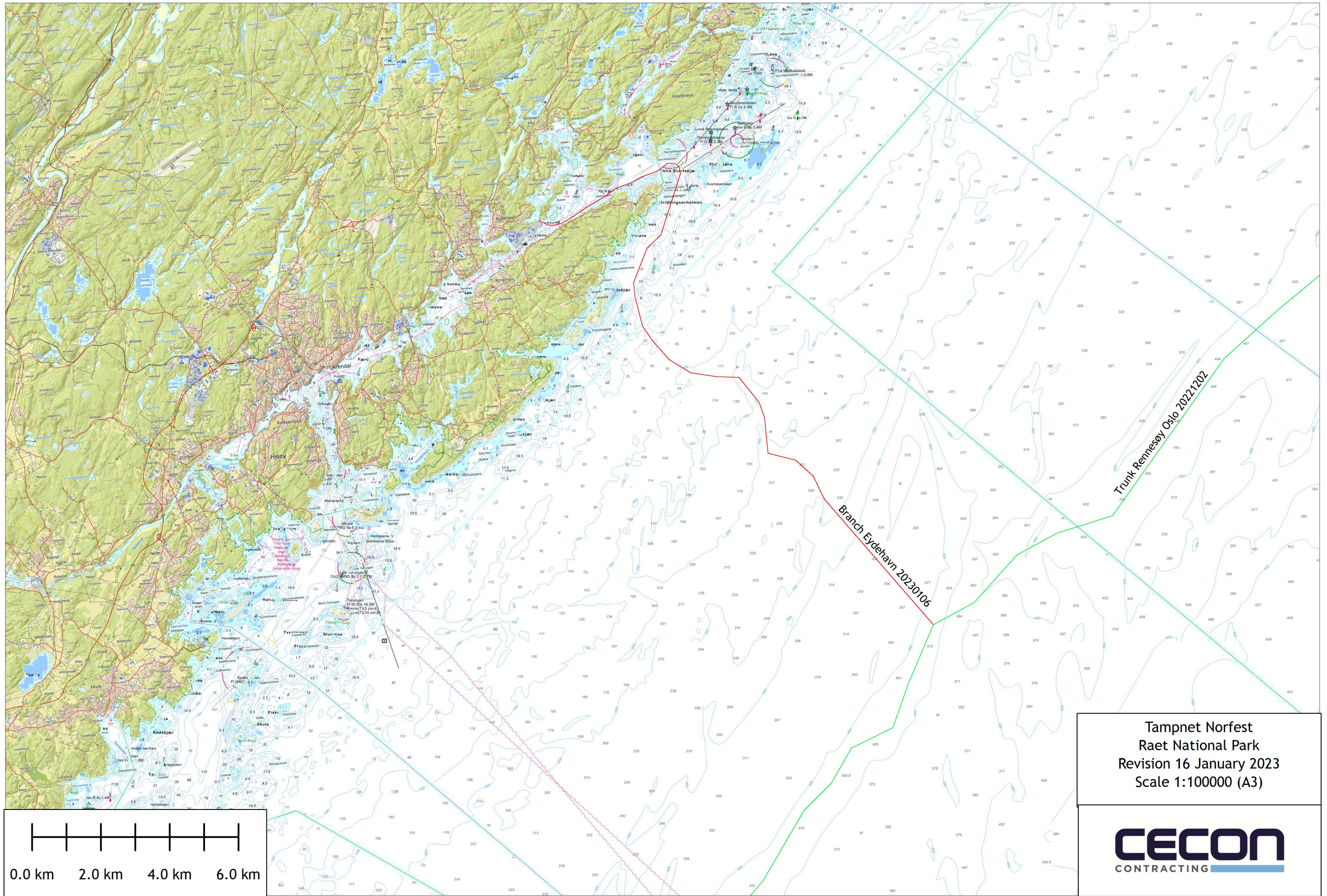
Samlet belastning på verneverdiene (§ 10 nml) er ukjent, men det er i følge KDD liten sannsynlighet for tilsvarende tiltak. Ved å finne en trase som omgår eventuelle viktige verneverdier vil belastningen minimeres så langt mulig. Eventuelle kostnader knyttet til miljøforringelser skal dekkes av tiltakshaver jf nml § 11, dette gjelder for eksempel opprydding av trase. Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder ettersom dette er mest mulig skånsom teknologi tilgjengelig (utsagn fra søker) jf nml § 12.

Gjennom vilkår og nøye planlegging av trase etter kartlegging kan man sikre at tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål eller påvirker verneverdiene nevneverdig. Det er dessuten en vesentlig samfunnsinteresse i utvikling av fibernettnettverk.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse med vilkår til ramme for omsøkt tiltak med hjemmel i verneforskriften § 11.

Til: Raet Nasjonalparkforvalter
fmavjmg@statsforvalteren.no

Oslo, 20. januar 2023

Kopi: Tampnet AS, Stavanger
Kystverket, Arendal (post@kystverket.no, Saksnummer 2022/4777)

Søknad om dispensasjon til å legge sjøkabel

Introduksjon

Cecon Contracting AS har på vegne av vår oppdragsgiver Tampnet Carrier AS søkt Kystverket om å legge sjøfibre kabel fra Rennesøy til Oslo.

Cecon Contracting AS søker, på vegne av vår oppdragsgiver Tampnet Carrier AS, dispensasjon fra Statsforvaltaren til å legge en sjøfibre kabel gjennom Raet Nasjonalpark, og videre til land ved Eydehavn. Denne kabelgrenen er ca. 22,5 km lang. I forbindelse med nedleggingen av kabelgrenen inn mot Eydehavn, skal det «jet-trench» ca. 10 000 m³ (konservativt anslag volum), over et areal på 6900 m², der 5400 m² av arealet er i Raet nasjonalpark. Tiltaket planlegges å gjennomføres i siste del av oktober 2023.

Tampnet Norfest-prosjektet

Tampnet Carrier AS er en leverandør av telekommunikasjonsnettverk med hovedkontor i Stavanger. Selskapets høyhastighets land- og undervannsnettverk går gjennom åtte land og forbinder over 40 kjernedatasentre på tvers av 12 markeder i Europa og USA. Deres kabelnettverk overfører i dag omtrent 30% av Norges internasjonale datatrafikk og Norfest-nettverket vil utvide denne tilkoblingen ytterligere i tråd med de nasjonale strategiene til regjeringen.

Cecon Contracting AS er en norsk offshoreentreprenør. På vegne av vår oppdragsgiver, Tampnet AS, søker vi om tillatelse til å legge ned "Norfest" sjøkabel i Skagerrak og Oslofjorden som forbinder følgende steder:

- A. Oslo
- B. Moss
- C. Västra Götaland (senere prosjekt)
- D. Larvik
- E. Tromøya
- F. Kristiansand
- G. Lista
- H. Egersund
- I. Rennesøy

Sjøkabelen som skal legges er en armert fibre kabel som ikke inneholder olje eller andre miljøfarlige stoffer. Kabelen har en diameter på 2,1 cm og vil være ca. 717 km lang.

Oslo – Rennesøy kabelen skal installeres i løpet av andre halvdel av 2023.

Nasjonal datastrategi

«Noreg har eit godt utgangspunkt for å vere eit attraktivt land å investere i, med god og sikker tilgang på fornybar kraft, solid digital infrastruktur, høg kompetanse og stabile rammevilkår. Investeringane i datasenter i Noreg har auka dei siste åra. Regjeringa vil at Noreg skal vere eit attraktivt land å investere i, for datasenter og anna databasert næringsliv, og vil arbeide med tiltak som kan bidra til auka vekst i datasenternæringa framover, samtidig som det blir lagt til rette for at utviklinga skjer på ein berekraftig måte.» Planar/strategi, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, www.regjeringen.no/no/dokumenter/norske-datasenter/id2867155/

Datanettverk og datasentre er i en fase med eksponentiell vekst. Alle aspekter av samfunnet er nå avhengig av pålitelige og sikre datanettverk av høy kvalitet: helse, forsvar, sikkerhet, vann, transport, energi, industri, finans, myndigheter, regjering, utdanning, sosiale tjenester, media, sosial media og underholdning.

Norge utvikler et nettverk av land- og sjøkabler, for å gi nødvendig kapasitet og sikkerhet. Noen av disse har internasjonale forbindelser som gjør Norge attraktivt på verdensmarkedet for datalagring.

På alle nivåer, har datanettverk vesentlig betydning i samfunnet.

Samfunnsfordeler og miljøvern for en trasé gjennom Raet

Forslag til trasé gjennom nasjonalparken er vist som vedlegg til dette dokumentet. Ruten er valgt fordi den har dypt vann. Det er mindre fiskeaktivitet og annen båttrafikk og det har mindre biologisk betydning enn grunnere vann.

Tampnet AS & Cecon Contracting AS er kjent med at "Forskrift om vern av Raet nasjonalpark" krever vern mot inngrep av enhver art, inkludert sleping av redskap på sjøbunnen. Videre står det også i samme forskrift «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. Naturmangfoldsloven § 48.

Tampnet og Cecon tilbyr:

A. Datatrafikk med lav forsinkelse mellom Sørvest og Østlandet

Som det kommer frem av regjeringens strategi, er alle aspekter av det moderne samfunn i økende grad avhengig av høyvolum, høyhastighet og svært sikre datanettverk for å lette samfunnsmessig og industriell utvikling, krav til hjemmekontor, samt Internet of Things (IoT)-tilkobling i fremtiden.

Kabelruten i denne søknaden vil gi den underliggende infrastrukturen for å levere internettilgang av bedre kvalitet til den omkringliggende regionen.

B. Regional utvikling

Det bemerkes at Arendal har en voksende datasenterindustri. Det er en mulighet for fremtidig bruk av Norfest-kabelen som vil være med på å øke forbindelsen med dette området. Et grunnleggende krav for suksess i utviklingen av datasentre er tilgjengeligheten av ulike tilkoblingsmuligheter.

C. Miljøovervåking fra sjøfiberkabel

Tampnet AS driver en rekke undersjøiske datakabler og har noe erfaring med bruk av datakabler til miljøovervåking. Det har blitt bemerket at fiberkabler installert under havbunnen kan oppdage oseanisk støy. Med passende databehandling har de vært i stand til å analysere støy og identifisere ulike aktiviteter i nærheten av kablene deres: marine organismer, passerende skip og fiskeaktivitet.

Denne utviklingen er eksperimentell. Tampnet samarbeider med flere forskningsinstitusjoner om forskning på denne typen miljøovervåking med nasjonalparkmyndighetene og andre myndigheter.

Et vedlegg til dette dokumentet gir mer informasjon på engelsk.

D. Marine survey

For enhver kabelinstallasjon er det behov for å samle inn geografiske data. I noen tilfeller kan data kjøpes, men ofte må en prosjektspesifikk survey bestilles. Disse skal undersøke og kartlegge gjenstander og havbunnsforhold som geologi, flora, fauna sammen med menneskeskapte gjenstander som rør, kabler, arkeologiske gjenstander og ammunisjon.

Cecon ønsker å tilby Raet nasjonalpark muligheten til å delta i undersøkelsen og foreslå spesifikasjoner som kan være nyttige for forskning.

E. Miljøaspekt ved kabeltrasédesign

Cecon har tatt hensyn til kjente miljøaspekter under planleggingen av den foreslåtte traséen gjennom nasjonalparken. Vi vil gjerne samarbeide med nasjonalparkforvalter for å utvikle traséen for å sikre at miljøbelastningen er minimal og akseptabel.

F. Miljøpåvirkning av installasjonsmetode

Cecon har valgt Capjet-systemet for nedgraving av kabel. Det gir betydelige fordeler i forhold til tradisjonelle plogeteknikker:

- Bredden på grøften er begrenset til ca. 25 – 30cm. Dybden kan varieres i henhold til tekniske spesifikasjoner, sjøbunnsforhold og miljøkrav.
- Maskinen er utstyrt med video- og ekkoloddutstyr. Dette gir operatørene på installasjonsfartøyet god oppløsning og informasjon om miljøet de navigerer gjennom.
- Maskinen kan navigeres og styres nøyaktig til en radius på 5 m rundt objekter og hindringer på havbunnen. Det betyr at kabeltraséen både kan bestemmes med stor nøyaktighet under planleggingsfasen og tilpasses under installasjon dersom nødvendig for å unngå små uforutsette og verdifulle områder.
- Installasjonsoperasjonen er skånsom. Installasjonsfartøyet trenger ikke bruke mye hestekrefter og dermed blir det mindre eksos og støy.

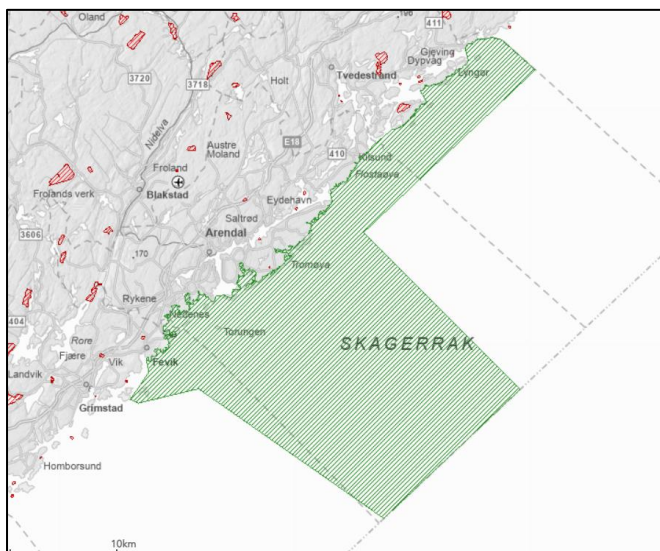
Installasjonsmetode i Raet området

Se vedlagt «Method statement» og punkt F i avsnittet over.

Tampnet og Cecon kan gi dere en presentasjon som tar for seg prosjektet, installasjonsmetoden og hvordan dette behandles av de ulike myndighetene. Du og teamet ditt vil kunne stille spørsmål. Vårt mål er å vise at den valgte installasjonsmetoden er ansvarlig og skånsom.

Lokale forhold

Raet nasjonalpark består av både landområder og sjøområder, med størst areal i sjø (98%). Avgrensning av Raet nasjonalpark er vist i Figur 1.

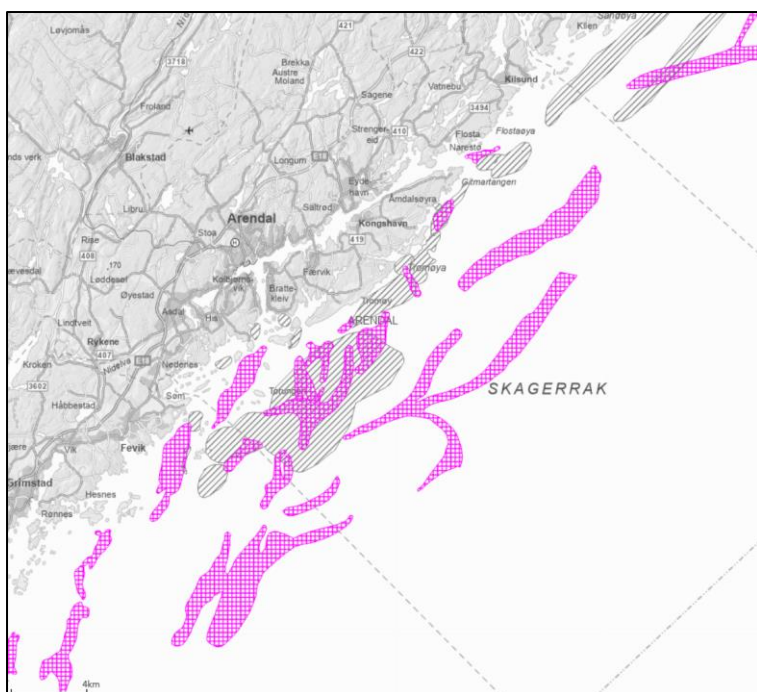
Figur 1 Avgrensning av Raet Nasjonalpark, merket med grønn skravering. Kilde: Fiskeridirektoratet

Vannforekomsten Arendal-Tromøy (012000032-3-C, Figur 2) i økoregion Skagerak er definert som åpen eksponert kyst. Økosystemets økologiske tilstand, dvs. tilstanden for vannforekomsten Arendal-Tromøy er per nå definert som «God» med høy presisjon. Den kjemiske tilstanden er «God» med middels presisjon (Vann-nett.no).

Figur 2. Vannforekomsten Arendal - Tromøy (012000032-3-C). Kilde: Vann-nett.no.

Det er **fiskeriaktivitet** i deler av Raet nasjonalpark, både med passive og aktive redskap (Figur 3). Det poengteres at fiberkabelen vil begraves rundt 1,5 m under sedimentoverflaten, og vil derfor ikke påvirke fiskeriaktiviteten etter installasjon.

Figur 3. Kart over fiskeriaktivitet i Raet. Fiskeplasser og rekefelt for aktive redskap er skravert rosa. Fiskeplasser for passive redskap er skravert grå. Der er ingen registrerte låssettingsplasser i området. Kilde: Fiskeridirektoratet.

Bunnforhold: Langs den foreslåtte traséen består sjøbunnen av finkornede, homogene sedimenter av leire og silt. Slam kan finnes i forsenkninger med meget svake bunnstrømmer på kontinentalsokkelen (Mareano.no).

Det er utført noen få kornfordelingsanalyser i prøvepunkter nær den foreslåtte sjøkabeltraséen i Raet Nasjonalpark. Data fra etter år 2000 er hentet fra Vannmiljø og samlet i Tabell 1. Prøvestasjoner vises i Figur 4.

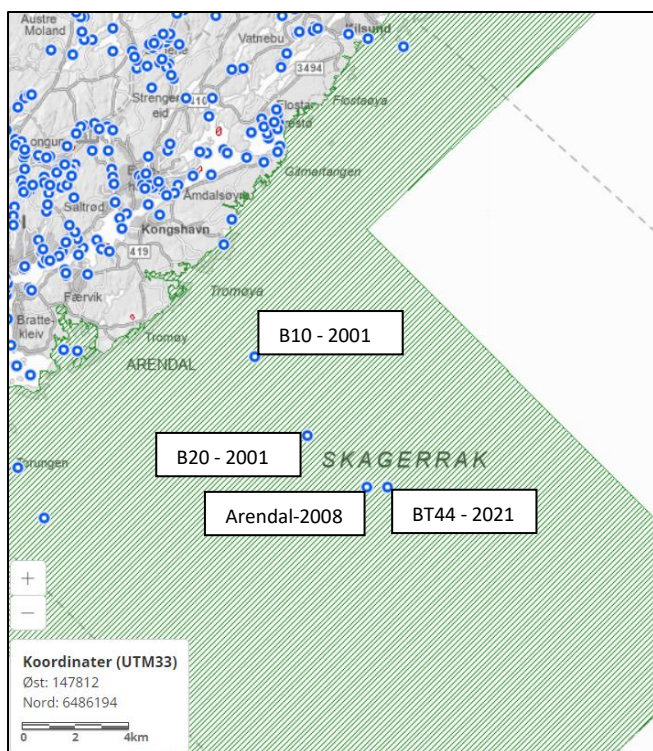
Analysene viser finpartikulært sediment (>91 % finstoff) i samtlige stasjoner, og innhold av organisk materiale er lavt (Tabell 1).

Tabell 1 Analyseresultater av kornfordelingsanalyser og analyser av TOC, samt normalisering av TOC for historiske prøvepunkt i Raet Nasjonalpark. TOC er normalisert mot <63µm fraksjonen og klassifisert iht. tilstandsklasser i SFT Veileder 97:03. Se Figur 4 for plassering av prøvepunkt.

Prøvepunkt	År	< 63 µm (%)	2-63 µm (%)	>63 µm (%)	TOC (g/kg)	nTOC	Kilde
Arendal	2003				22,35		Vannmiljø/NIVA
	2008	95,7			21,4	22,17	Vannmiljø/NIVA
B10	2000				8,5		Vannmiljø/NIVA
	2001				8,2		Vannmiljø/NIVA
B20	2000				15,1		Vannmiljø/NIVA
	2001				14,4		Vannmiljø/NIVA
BT44	2015	91,2			22,9	24,48	Vannmiljø/NIVA
	2016	99,1			22,9	23,06	Vannmiljø/NIVA
	2017			0,5			Vannmiljø/Norconsult
	2018	99,3	90,6	0,7			Vannmiljø/Norconsult
	2019	99,6	90,8	0,4			Vannmiljø/Norconsult
	2020	97,9	97,9	2,1			Vannmiljø/Norconsult

I Svært god	II God	III Moderat	IV Dårlig	V Svært dårlig
----------------	-----------	----------------	--------------	-------------------

Figur 4. Registrert prøvetatte stasjoner Raet nasjonalpark. Kilde: Vannmiljø

Spesifikke naturtyper i dette området diskuteres under «Naturmangfoldsloven» i kap. 5. De gjeldende planene for området og om tiltaket er i tråd med plan er diskutert under «Forvaltningsplanen og verneforskriften for Raet Nasjonalpark» under Kap. 5.

Lover og forskrifter

Forvaltningsplanen og verneforskriften for Raet Nasjonalpark

Verneformålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk. Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Et formål med vernet av Raet er å ivareta truede arter, naturtyper og økosystem. I Naturmangfoldsloven §§ 4 og 5 er det fastsatt bestemmelser om forvaltningsmålene for økosystemer, naturtyper og arter.

Relevante momenter er diskutert i delkapittelet om Naturmangfold.

§ 3 pkt 2.1 Vern av plantelivet

Vegetasjon på land og i sjø, herunder døde busker og trær, er vernet mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Vegetasjon i sjø som ålegress og tare vil ikke bli berørt av tiltaket. Kabelen vil bli lagt i mykt sediment, her forekommer det ikke vegetasjon.

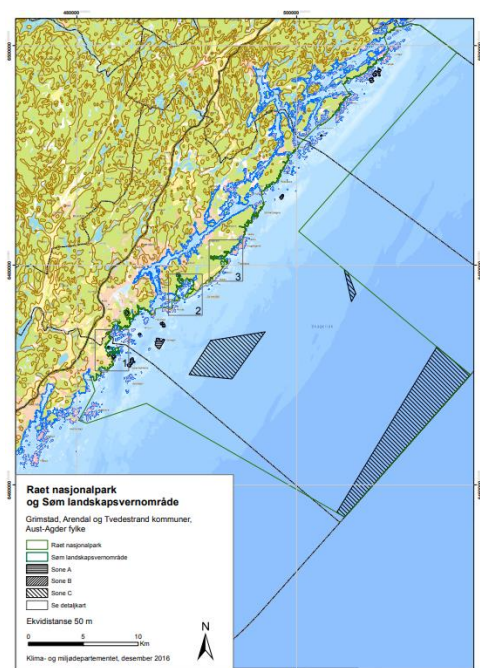
§ 3 pkt 3.1 Vern av dyrelivet

a) Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser, er vernet mot skade og unødvendig forstyrrelser. Utsetting av dyr på land, i vann og i sjø er forbudt.

Kabelen går gjennom gyteplasser i Raet, men kabelen vil begraves rundt 1,5 m under sedimentoverflaten, og vil derfor ikke påvirke etter installasjon. Kabellegging utføres utenfor gytesesong. Ellers er de eneste dyrene som direkte berøres, bløtbunnsfaunaen, som har en god evne til å rekolonisere etter forstyrrelser.

b) I sjøområder med restriksjoner på sjøbunnen (sone A på vernekartet, Figur 5) må det ikke iverksettes tiltak som kan påføre organismer og strukturer på havbunnen skade, som f.eks. oppankring, dumping av masse, legging av kabler, bunnskraping eller bruk av fiskeredskaper som slepes under fiske og som i den forbindelse kan berøre bunnen.

Kabelen går ikke gjennom sjøområder med restriksjoner på sjøbunnen (sone A på vernekartet).

Figur 5 Vernekart - Raet og Søm landskapsvernområde. Kilde: Statsforvalteren i Agder

Naturmangfoldsloven

Prinsippene i Naturmangfoldsloven kap. 2 skal legges til grunn ved utøving av offentlig myndighet og i offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet (Veileder M-350).

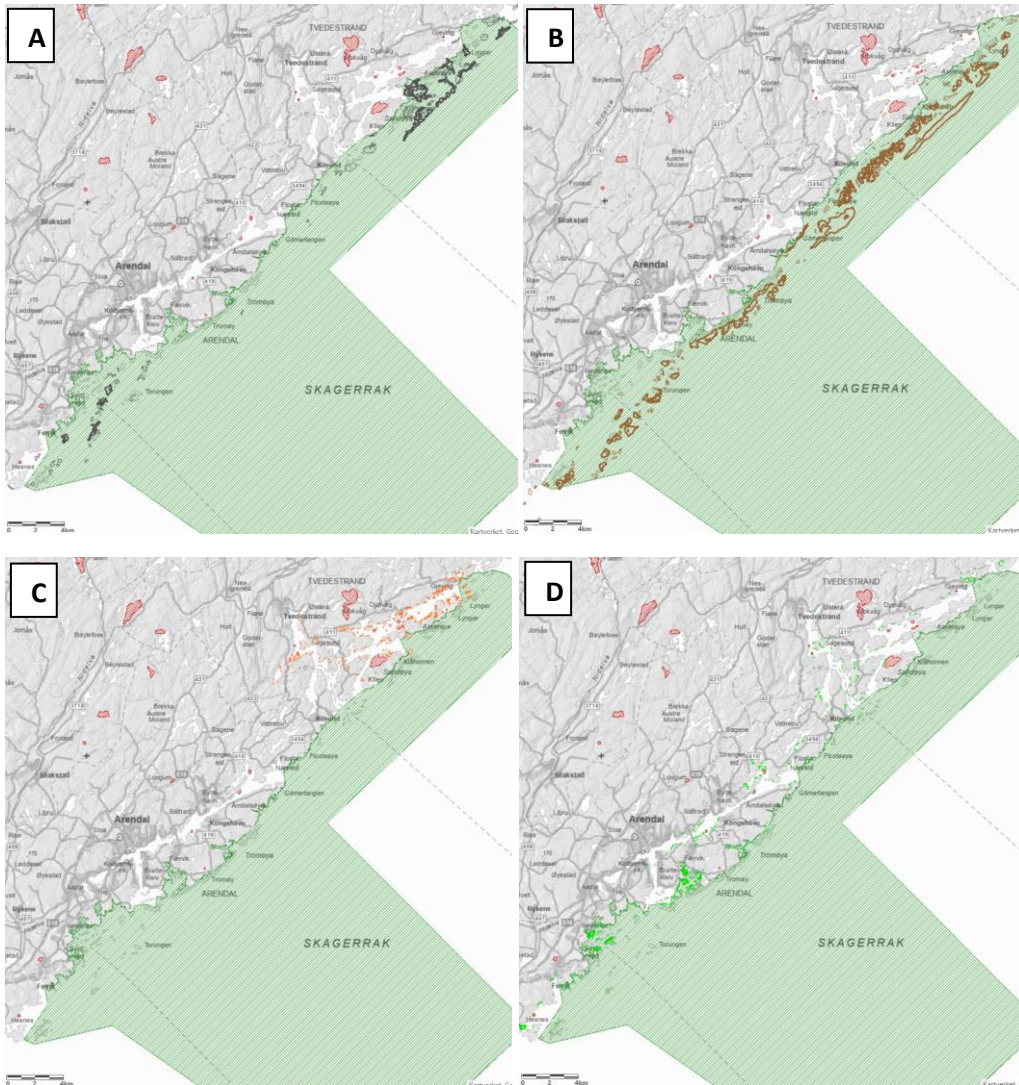
Dette innebærer at:

- beslutninger skal bygge på et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag
- beslutninger skal ivareta et føre-var-prinsipp
- en påvirkning er vurdert i sammenheng med den samlede belastningen som et økosystem er utsatt for
- tiltakshaver skal dekke kostnader for å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet
- ved gjennomføring av tiltak skal hensynet til naturmangfoldet vektlegges ved valg av teknikker og driftsmetoder.

Av hensyn til friluftsliv og rekreasjon, anbefaler Miljødirektoratet som en hovedregel at tiltak i sjø ikke tillates i perioden 15. mai til 15. september (Veileder M-350).

Dokumentasjonen på naturtyper i området må tiltakshaver bidra til å fremskaffe. Under følger en oppsummering av tilgjengelig informasjon om marine naturtyper og nøkkelområder. Mudring kan føre til en kortsiktig svekking av lystilgangen til naturtyper som tareskog og ålegressenger. Oppvirvling av sedimenter kan dessuten føre til skade på naturverdier som følge av nedslamming, uavhengig av om partiklene er forurenset med miljøgifter eller ikke (Veileder M-350).

Det er ikke **skjellsand** langs den planlagte traséen (Figur 6), og avstanden vurderes å være stor nok for at det som er rundt ikke vil bli nedslammet. Det er heller ikke **tareskog** i traséen, men det er tareskog på begge sider av traseen i området rundt Gitmartangen (Figur 6). Renna hvor kabelen vil bli begravd har et vanddyb på rundt 50 m. Dette er dypere enn hvor man finner tareskog, som forekommer til rundt 20 m vanddyb. Dermed anses ikke mudring på så stort dyp som en trussel mot tareskog. Den planlagte traséen er langt unna verdifulle **bløtbunnsområder** og registrerte **ålegressenger** (Figur 6).

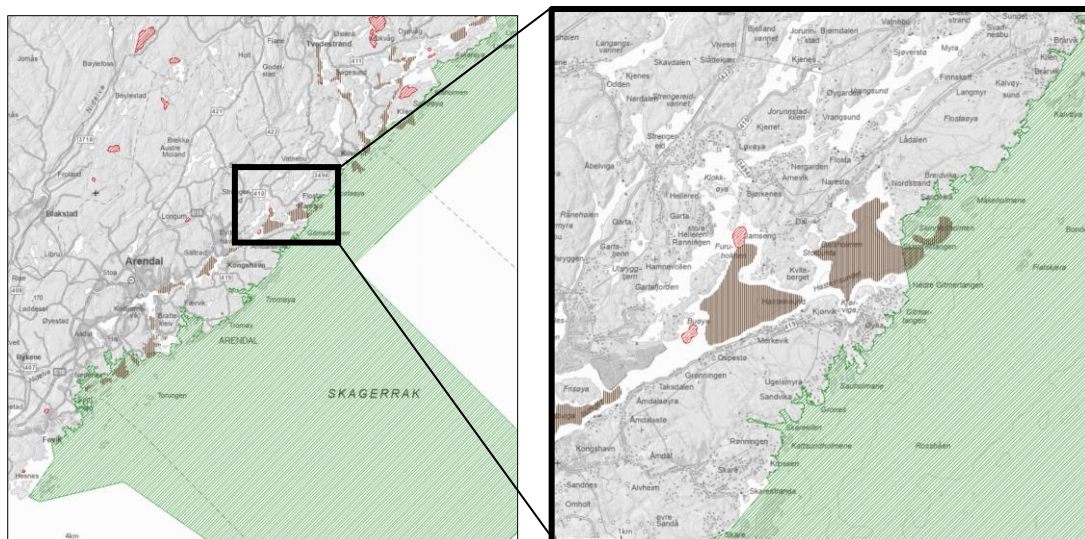

Figur 6. Marine naturtyper i Raet nasjonalpark som er avgrenset med mørkegrønn skraver. A) Skjellsand (blå), B) tareskog (brun), C) bløtbunnsområder (oransje) og D) ålegressenger (lys grønn). Alle disse er sårbare naturtyper iht. DN håndbok 19-2007. Kilde: naturbase.no.

Det er ikke registrert **korallforekomster** i Raet nasjonalpark.

Kabeltraséen går gjennom **gyteområder for torsk** (Figur 7) på nordsiden av Tromøya, mellom Skinnfelltangen og Gitmarstangen. Kabeltraséen går gjennom et lite område av kartlagt gytefelt som ligger innenfor Raet nasjonalpark, samt et større område på nordsiden av Tromøya, som ikke inngår i Raet Nasjonalpark. Det må poengteres at fiberkabelen vil begraves rundt 1,5 m under sedimentoverflaten, og vil derfor ikke påvirke etter installasjon. Kabellegging utføres utenfor gytesesong, som for torsk er i januar-april (Fiskeridirektoratet).

Figur 7. Gyteområder for torsk (skravert brunt) i Raet nasjonalpark (skravert mørkegrønn). Kilde: Fiskeridirektoratet

Forurensningsforskriften

Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) sier følgende i § 22-6: *Søknad om tillatelse til mudring, dumping eller plassering av materiale skal inneholde de opplysninger som er nødvendig for å vurdere om tillatelse bør gis og hvilke vilkår som skal settes, herunder opplysninger om avfallet/materialet som skal dumpes/plasseres og om bunnforholdene på mudre- og/eller dumpestedet.*

De viktigste konsekvensene av mudring er partikkelspredning og tilslamming av nærliggende områder, samt endring og forringelse av marine habitater. Dersom sedimentene er forurenset, kan også forurensning spres.

Miljøgifter

Analyser av metaller fra ett historisk prøvepunkt, Arendal (Tabell 2, Figur 4), viser innhold av metaller og TBT i sedimentet undersøkt i nærheten av den planlagte sjøkabeltraseen. Resultatene er klassifisert iht. Miljødirektoratets veileder M-608/2016 (revidert 2020) "Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota", samt Veileder 02:2018. Plassering av prøvepunktet vises i Figur 4.

Analysene viser konsentrasjoner tilsvarende tilstandsklasser I/II-Bakgrunn/God for alle parameterne analysert iht. M-608. For EUs prioriterte stoffer (merket P), tilsvarende konsentrasjon av nikkel og bly «god kjemisk tilstand», mens konsentrasjon av TBT tilsvarende «ikke god kjemisk» tilstand (iht. Veileder 02:2018). Der er ingen overskridelser av de vannregionspesifikke stoffene (merket «V»)(Veileder 02:2018), se Tabell 2.

Andre registreringer av miljøgifter i sediment i Vannmiljø-databasen i dette området er fra 1990-tallet og er dermed utdatert.

Tabell 2 Analyseresultater for metaller for historiske prøvepunkt i Raet Nasjonalpark. Prioriterte stoffer og prioritert farlige stoffer (P) og vannregionspesifikke stoffer (V) er klassifisert i henhold til grenseverdier i M-608 (rev. 2020). EQS (Miljøkvalitetsstandard) er oppgitt for alle stoffene i samme enhet som konsentrasjonene.

Prøvepunkt	Parameter	År	Enhet	EQS	Verdi	
Arendal	Krom	2008	mg/kg t.v.	620	83,4	V
Arendal	Kobber			84	19,0	V
Arendal	Nikkel			42	41,3	P
Arendal	Bly			150	47,0	P
Arendal	Sink			139	106,7	V
Arendal	TBT ¹		µg/kg t.v.	5	1	P
Arendal	TBT ²	0,002		1	P	

1)Forvaltingsmessing 2) effektbasert

I	II	III	IV	V
Bakgrunn	God	Moderat	Dårlig	Svært dårlig

Referanser

Mareano.no - [Bunnsedimenter \(kornstørrelse\) | Mareano - samler kunnskap om havet.](#)

Veileder M-350, 2015. Veileder for håndtering av sediment – revidert 25.mai 2018. Miljødirektoratet.

Veileder M-608, 2016. Grenseverdier for klassifisering av vann, sediment og biota – revidert 30.10.2020

Direktoratsgruppen, 2018. Veileder 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann, revidert oktober 2020.

Fiskeridirektoratet [Vern av kysttorsk i sør \(fiskeridir.no\)](#)

Statsforvalteren i Agder, Vernekart Raet [raet-np_hovedkartet--vernekart.pdf \(statsforvalteren.no\)](#)

Offentlige databaser:

Fiskeridirektoratet – [Kart i Fiskeridirektoratet \(arcgis.com\)](#)

Mareano – [Mareano](#)

Naturbase – [Naturbase - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

Vannmiljø – [Vannmiljø \(miljodirektoratet.no\)](#)

1. Kart

Kart som viser foreslått trasé er inkludert med dette brevet.

2. Ytterligere informasjon og diskusjon

Cecon søker dispensasjon fra Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, til å installere en sjøfiberkabel gjennom Raet nasjonalpark.

Kystverket har mottatt vår søknad om å legge hele sjøkabeltraseen innenfor norsk farvann, etter havne- og farvannsloven §14. Kystverkets referanse: 2022/4777-2.

Cecon kan tilby mer informasjon. Ta kontakt med underskriverne til dette brevet.

Med vennlig hilsen

Graham Medhurst
Project Manager
Cecon Contracting AS
Mobil: +47 9484 3924
Email: gm@cecon.no

Geir Holmer
Permits Manager NorFest
Tampnet Carrier AS
Mobil: +44 7769 641 531
Email: geir.holmer@jtdassociates.net

Ragni Torvanger
Miljørådgiver
COWI AS
Mobil: +47 97086611
Email: ratv@cowi.com

Vedlegg: Kart sjøkabel
Using sub-sea fibre for environmental monitoring
Method statement

Developing a smart and wireless underwater sensor network, for the benefit of science and industry.

Using sub-sea fiber for environmental monitoring

Tampnet is member of two Norwegian national research consortia, Centre for Geophysical Forecasting (CGF) [1] and Smart Ocean [2] both addressing the use of fiber-optic cables for environmental sensing. Fibers in the Festoon cable will be made available for environmental surveillance and research purposes.

What can be monitored?

The techniques monitor small vibrations or soundwaves in the fiber caused by nano-strains. Examples of monitoring using these techniques are Earthquake monitoring [3], fishing activity using trawls [4], anchor drops, eavesdropping of whale vocalization and heavy storms [5], ocean currents, sea-bed rock-slides, temperature and different types of noise sources, including explosions.

Distributed Acoustic Sensing (DAS) and State of Polarization (SoP) monitoring

DAS and SoP monitoring are two different techniques that can be used for monitoring. DAS has high sensitivity and gives position information but is expensive and limited to approximately 100 km reach. SoP on the other hand, is inexpensive has a lower sensitivity and does not give position information, but can be used over long distances, thousands of km. Both techniques may be applied for monitoring on the Festoon cable. SoP is planned for permanent monitoring of all the different sections of the cable, while fiber pairs will be offered to researchers for DAS monitoring. This will be of interest especially for the Smart Ocean and CGF research consortia. Selected sections of the cable may then be used according to needs from researchers and anyone else outside of the consortia, having interest in environmental monitoring.

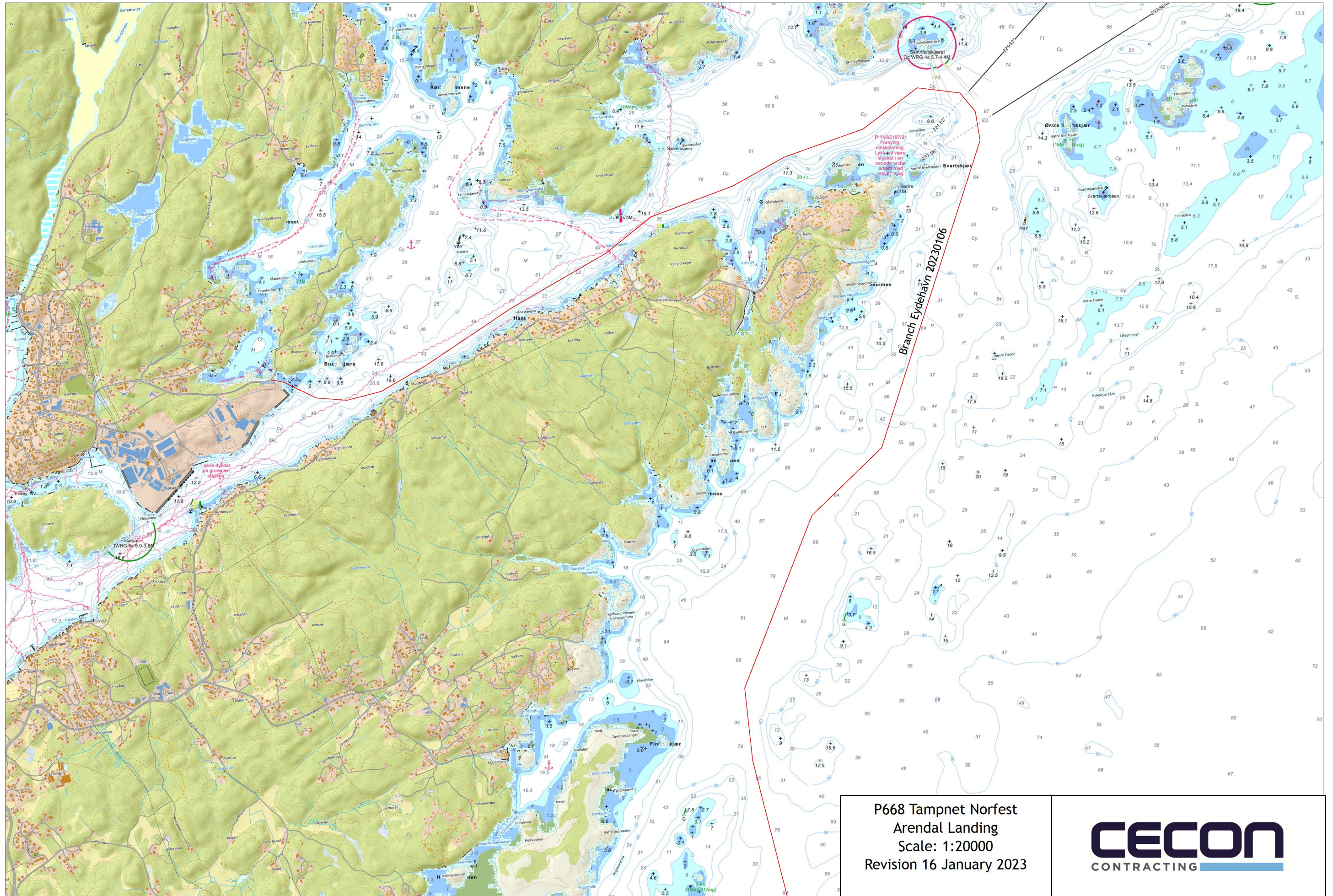
Measurements in the environment of Raet national park

DAS instruments may be used for monitoring through the park, connecting the instrument to the Eydehavn landing.

References

1. [Center for Geophysical Forecasting \(CGF\) - NTNU](#)
2. [SFI Smart Ocean](#)
3. [Using subsea cables to detect earthquakes | Google Cloud Blog](#)
4. Waagard et al 2022 "Experience from long-term monitoring of subsea cables using DAS" OFS
5. [Eavesdropping on Whales in the High Arctic | Scientific Networks | NewsFeed \(subcableworld.com\)](#)

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	6/23	03.03.2023

Søknad om kunstprosjekt for barn på Hove- Raet NP- UIA

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 11 tillatelse til Universitetet i Agder for midlertidig oppsetting av kunstverk på Hove.

Tillatelsen er gitt på følgende vilkår:

- Tiltaket etableres etter avklaring med grunneier og forvalter
- Det skal brukes naturmaterialer som brytes naturlig ned
- Ved endt periode skal rester fjernes og området tilbakeføres.
- Frakt og tilkjøring av materialer skal foregå så skånsomt som mulig uten å skade vegetasjon og geologi.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år fra denne dispensasjonen ble gitt.

Det gjøres oppmerksom på at tiltaket kan kreve behandling etter annet lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

Saksopplysninger

Søknaden er litt mangelfull, men dialog mellom forvalter og Ole Krsitan Herwell fra UIA viser at tiltaket omfatter en installasjon av raier som graves ned og danner en portal eller korridor. Den skal dekores med treskiver som skal henge ned. Dette skal utføres med bidrag fra studenter, frivillige og skolelever.

Det er ikke gitt noe varighet for installasjonen, men forvalter tar høyde for at den kan demonteres ved «forfall», dvs når konstruksjonen begynner å forvitne. Det kan være 1-2 år. Den skal bygges av organisk materiale som brytes ned i naturen.

Det søkes også om et økonomisk bidrag til prosjektet på 31 400 kr.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 3. Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder (..) graving, (..) og henleggelse av masse, (..) oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.

4. ledd Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

g. bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten vurderer at omsøkte tiltaket med kunstprosjektets portal ikke faller inn under disse spesifiserte unntaksbestemmelsene. Tiltaket må dermed vurderes etter den særskilte unntaksbestemmelsen i verneforskriften § 11:

§ 11. Generell dispensasjonsbestemmelse

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurdering

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000 (nml. § 8). Føre-var-prinsippet (nml § 9) tillegges derfor liten vekt i vurderingen og kunnskapsgrunnlaget (nml § 8) vurderes som godt.

Samlet belastning fra en bit for bit utbygging i nasjonalparken anses som lite relevant (nml. § 10). Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål eller påvirker verneverdiene nevneverdig jf verneforskriften § 11. Tiltaket er midlertidig og reversiblet. Det er liten fare for presedens og vil trolig bidra til økt engasjement blant frivillige og skolebarn.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse med vilkår til ramme for omsøkt tiltak med hjemmel i verneforskriften § 11.

TIDSPLAN/BUDSJETT - PROSJEKTET «PORTALEN TIL NASJONALPARKEN» våren 2023

NÅR	HVA	TIDSBRUK Herwell	Sum
Januar	Avtale med aktuelle deltakere/klassetrinn, som skal delta i dekorering av medaljongene og når de må være ferdige. Kan skolene bruke egen maling/fargestifter/tusj? JOBBKLAR lakker og forseglar.	5 timer	2 000
Januar/ februar	JOBBKLAR har januar og februar til disposisjon for å skjære, tørke og pusse 1000 medaljonger.		15 000
Mars Uke 10	Hente medaljonger fra JOBBKLAR og levere videre til skolene/forklare oppdraget.	10 timer	4 000
Mars UKE 12	Hente medaljongene fra skolene og leveres til JOBBKLAR for lakkering.	7 timer	2 800
Mars UKE 13	Skjære totalt ca.55 raier av kjentmann av Nasjonalparken. 40 stk á ca. 4 meter+. Portalen beregnes å ha en lengde på ca. 10 m og ca. 3 meter høy. (To raier på høyre -og to på venstre side pr.m.) Pluss ca.15 tverrliggere/avstivere. Disse raiene på ca. 3-4 meter, kan være noe tynnere enn de vertikale/stående raiene.	Dugnad? Div.tau/ oppheng	0 2 000
Skal vi invitere Media/ Agderposten/ Sørlandssendingen, når portalen monteres og når medaljongene henges opp? Invitere skoleklasse/barnehage for å henge opp medaljonger i tillegg til studentene?			
April UKE 15	Hente raier og ferdig lakkerte medaljonger fra JOBBKLAR. Mandag 10.4. Hente raier og legge klar på stedet. Tirsdag 11.4. Montere portalen. Hoves venner samles på tirsdager. Be om hjelp til montering av portalen. Her trenger vi bensindrevet jordbor, spett/spader/hakker, gardintrapper, tau til å binde sammen to og to raier i toppen, samt tau til å feste langsgående raier (Funksjon: avstivere og for å henge medaljongene på)	4 timer Dugnad?	1 600 0
April UKE 17	Ferdigstilling/ avduking. Planlegger å ta med studenter fra UiA Grimstad for å montere medaljongene. Studentene lager også sin egen medaljong (Gruppe 1 mandag 24.4.kl.09.15-13.00 og Gruppe 2 tirsdag 25.4. kl.09.15-13.00) 15 studenter henger f.eks. opp 50 medaljonger hver = 1500 stk. (JOBBLAR har levert 1000/ Herwell har levert ca.500) Kanskje invitere skoleklasse/ barnehage til å henge opp på åpningsdagen f.eks. tirsdag 25.4.23	Dugnad/ vi tar dette som en del av under-visningen	0
	Diverse	10 timer	4 000
	BUDSJETT «PORTALEN TIL NASJONALPARKEN»		31 400

Hei Jenny. For min del er jeg innstilt på dugnadsinnsats for å lande kunstprosjektet. Jeg satser på å få med 30 studenter når medaljongene skal monteres. Jeg stiller også opp på dugnad for å montere portalen sammen med Hoves venner og kanskje deg/dere. I tillegg blir

det en del ekstra tidsbruk og kjøring, og lurer på hva du tenker om det er mulighet for en godtgjørelse her. Se vedlagt forslag til tidsplan/budsjett. Hvis du akseptere en sum her, kan jeg ev fakturerer fra mitt enkeltmannsforetak og kalle utgiften f.eks. «Arbeid med Kunstinstallasjonen – Portalen til nasjonalparken». Et annet alternativ kan f.eks. være at du har ansatte som kan ta en del av dette forarbeidet.

Du kan kanskje undersøke om kutting av raier/transport av disse, jordbor og montering av portalen vil kunne gjennomføres uten kostnader (se vedlagt forslag)

Mvh Ole Kristian

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	7/23	03.03.2023

Søknad om rekonstruksjon av gravrøys ID 52929 på Hasseltangen utsiktspunkt - 58/2 Grimstad Kommune - Raet NP

Forvalters innstilling

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften § 11 tillatelse til Agder Fylkeskommune for rekonstruksjon av gravrøys ID 52929 på Hasseltangen. Det gis tillatelse til skilting etter verneforskriften § 4 fjerde ledd g.

Tillatelsen er gitt på følgende vilkår:

- Tiltaket etableres i tråd med kart vedlagt søknad
- Etablering skal foregå så skånsomt som mulig og det skal brukes stedegen masse i form av stein fra nærliggende områder og morenemasser.
- Frakt og tilkjøring av materialer skal foregå så skånsomt som mulig uten å skade vegetasjon og geologi.
- Tiltaket skal være igangsatt senest tre år fra denne dispensasjonen ble gitt.
- Det skal sendes inn en rapport med bilder etter fullført tiltak.

Det gjøres oppmerksom på at tiltaket kan kreve behandling etter annet lovverk.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

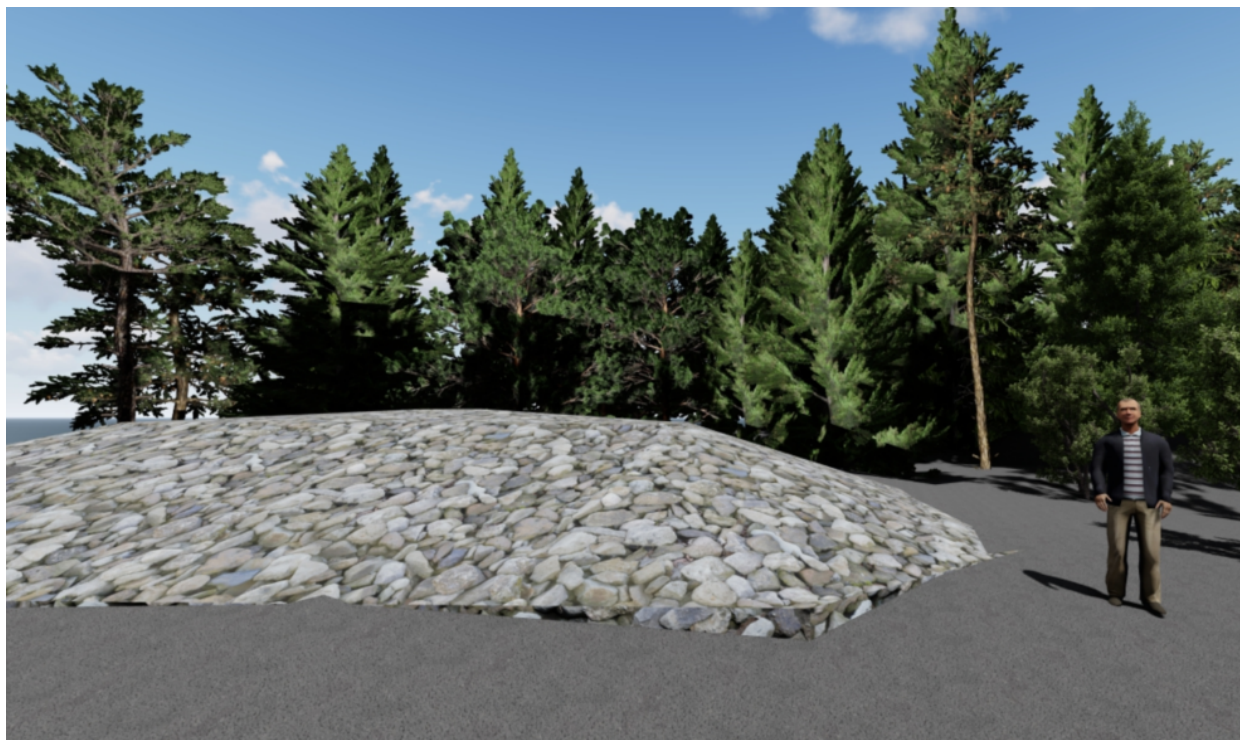
Saksopplysninger

Agder Fylkeskommune søker om å rekonstruere en gravrøys inne i verneområdet. Gravrøysen er undersøkt i 2019.

Prosjektet er grundig redegjort for i søknad og prosjektbeskrivelsen (vedlagt, 12 sider). Gravrøysen vil etter rekonstruksjon fortsatt være et fredet kulturminne. Fylkeskommunen har adgang til dette etter kulturminneloven § 11.

Gjenoppbyggingen skal ledes av avd for Arkeologi og med bistand fra frivillige, og kan inngå i et formidlingsopplegg i perioden 2023-2025. Det vil benyttes stein fra morenemasser og fra restaureringstiltak i verneområdet (Haslebukta).

De ønsker videre å sette opp informasjonsskilt om prosjektet og kulturminnet.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 3. Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder (..) graving, (..) og henleggelse av masse, (..) oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

4. ledd Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

g. bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Skiltingen faller inn under § 3 fjerde ledd g.

Forvaltningsmyndigheten vurderer at omsøkte tiltaket med rekonstruksjon ikke faller inn under disse spesifiserte unntaksbestemmelsene. Tiltaket må dermed vurderes etter den særskilte unntaksbestemmelsen i verneforskriften § 11:

§ 11. Generell dispensasjonsbestemmelse

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurdering

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000 (nml. § 8). Fylkeskommunen som faginstans på kulturminner står bak faggrunnlaget på kulturminner i verneområdet, og har laget en grundig rapport og prosjektbeskrivelse for tiltaket. Føre-var-prinsippet (nml § 9) tillegges derfor liten vekt i vurderingen og kunnskapsgrunnlaget (nml § 8) vurderes som godt.

Samlet belastning fra en bit for bit utbygging i nasjonalparken anses som lite relevant (nml. § 10). Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål eller påvirker verneverdiene nevneverdig jf verneforskriften § 11. Forvalter legger til grunn at tiltaket vil bidra til en økt

bevisstgjøring og engasjement for kulturminner som inngår som en viktig del av verneformålet i nasjonalparken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse med vilkår til ramme for omsøkt tiltak med hjemmel i verneforskriften § 11 og til skilting jf § 4 fjerde ledd g.

Rekonstruksjon av Gravrøys 52929-1 – Hasseltangen.

Gnr 58/Bnr 2 – Grimstad Kommune – BARK prosjekt

Prosjektbeskrivelse ved Theodor Lothe Bruun 2022

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og område	3
2	Prosjekt	3
2.1	Gravhaugen	3
	2.1.1 Stein til haugen	5
	2.1.2 Tidsperspektiv	7
	2.1.3 Formidlingsverdi:.....	7
3	Virkning og effekt	8
4	Gjennomføring	9
5	Budsjett	9
6	Konklusjon	11

Kommune:	Grimstad	Gårdsnavn:	Hasseltangen	Gnr/Brnr:	58/2
Navn på sak:	Rekonstruksjon av gravrøys på Hasseltangen				
Saksnummer:	22/18416				
Type sak:	Rekonstruksjon/skjøtsling/tilrettelegging/formidling				
Saksbehandler:	Hege Andreassen				
Automatisk fredete kulturminner innenfor tiltaket:	52929-1, 61396-1, 13492				

1 Bakgrunn og område

På Hasseltangen har det vært flere gravminner. På ryggen ut mot havet er det rester etter en gravrøys (52929-1) utgravd i 2019 av kulturhistorisk museum. Denne gravhaugen ligger tett på en oppbygd utsiktsplattform med sitteplasser og bord. Den er derfor lett tilgjengelig for publikum og har stort formidlingspotensiale.

Hasseltangen er et friluftsområde som er oppbygd med grusvei tilpasset universal utforming og er en del av Raet nasjonalpark. Det er et område som brukes aktivt av nærmiljøet.

Figur 1. Gravrøysen som ønskes å rekonstrueres

2 Prosjekt

Prosjektet er planlagt som en restaurering av gravrøys kombinert med et formidlingstiltak. Det er ikke planlagt, eller ønskelig å gjennomføre dette i løpet av en sesong, men heller bruke tre år på å bygge opp røysen for å sikre god formidling av gravrøysen til nærmiljøet rundt.

2.1 Gravrøysen

Gravrøysen er i dag sterkt forstyrret, og det er kun et kvartslag med litt enkelte stein igjen på berget. Det er derfor snakk om en total renovasjon av haugen. Steinene planlegges å tas fra moderne steingjerde/voll i område uten kulturhistorisk verdi.

Noen av steinene kan hentes i steingjerdet nærmest gravrøysen, mens andre kan hentes i deler av steingjerdet som går over gravrøysene 13492-1 og 13492-2 og dermed bidra til at disse to røysene kommer bedre frem. I noen av sprekkene i berget rundt gravrøysen ligger det også steiner som stammer fra denne som kan tilbakeføres. Man regner dessverre med at en stor del av steinene som opprinnelig har vært i røysen er havnet i sjøen, kastet utfor fjellkanten. Derfor vil det ikke være nok stein til gjenoppbygging bare ved å tilbakeføre det som ligger rett rundt røysen.

Figur 2. Bildet hentet fra Askeladden etter kontrollregistrering av lok. 13492 og 61396-1.

Figur 3. Gravrøysen ligger godt tilgjengelig med fin utsikt mot havgapet.

2.1.1 Stein til haugen

Figur 4. Nordøstlige hjørne på det moderne steingjerdet. Her er det ansamling av mye stein fra nyere tid og kan fint hentes ut noe stein til gravrøysen

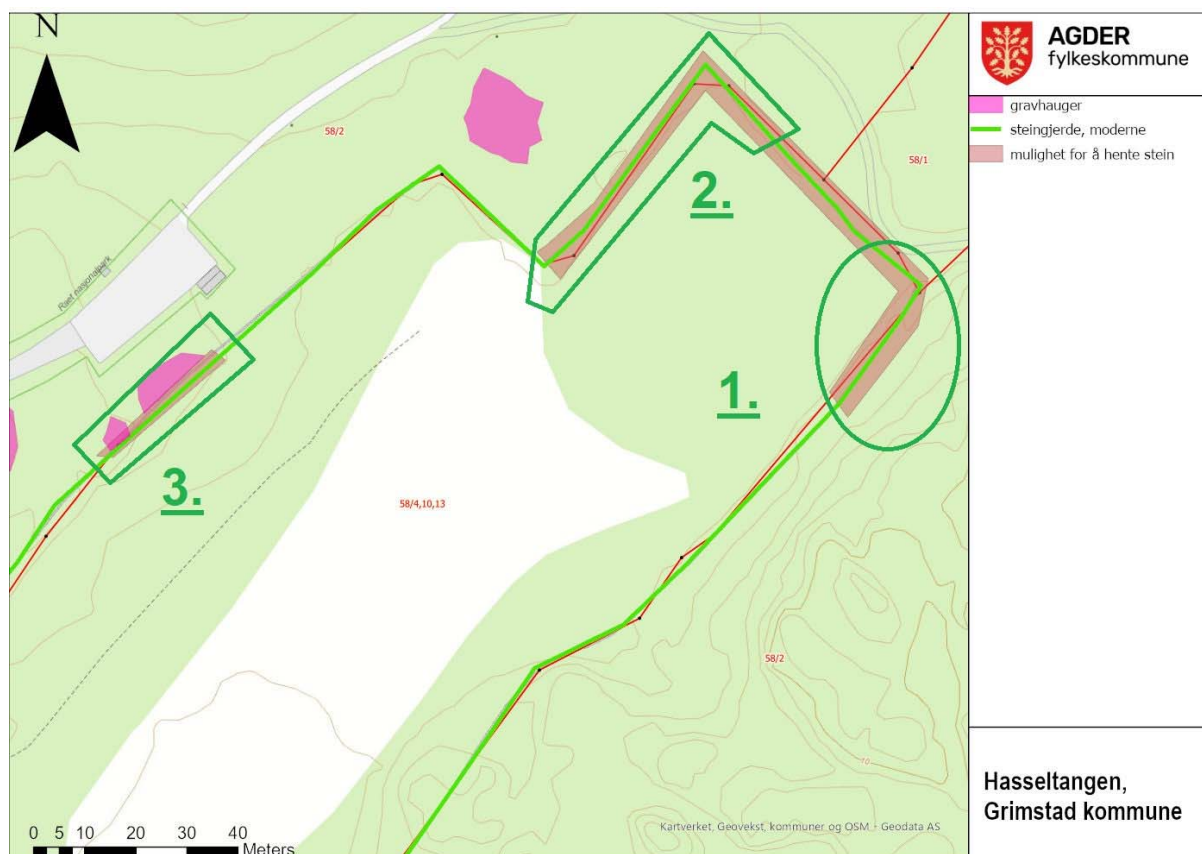

Figur 5. Flere deler av steingjerdet bærer preg av moderne tilførsel av stein.

Det foreslås å hente stein til gravhaugen fra det moderne steingjerde som går over eiendomsgrensene mellom 58/2 og 58/4 det er flere steder her som man kan hente stein. Det kan enten (1.) hentes i nærheten av veien opp til gravhaug 52929-1, slik at det blir kortest mulig vei. (2.) Lenger mot nord hvor gjerdet har et hjørnet rundt et skogsområde. Her er gjerdet veldig tykt og oppbygd med mye stein som har riktig størrelse for gravhaugen. (3.) Et annet alternativ er å hente stein fra gjerdet som går over gravrøys 13492-1 og -2 slik at disse to gravrøysene kommer bedre til syne. Dette vil bidra til å ta vare på disse to gravrøysene som man vurderte som tapt i flere år før de ble igjenfunnet i 2022. Uttak av stein her vil kreve overvåkning av en arkeolog som velger ut hvilke steiner som kan tas ut. Dette vil i så fall ikke gå inn i formidlingsopplegget.

Figur 6. De tre mulige stedene som man kan hente ut stein.

2.1.2 Tidsperspektiv

Vi planlegger å bruke en eller to helger om våren/høsten til å rekonstruere gravrøysen sammen med lokale idrettslag/interesseorganisasjoner. Dette gjør at vi kan få formidlet prosjektet til nærmiljøet samtidig som vi får arbeidskraft til å bygge røysen. Dette planlegger vi å gjøre over tre år slik at vi får spredd arbeidet ut, men samtidig formidlet til flest mulig. Det tenkes at dette prosjektet kan gjøres på høsten spredt over en til to helger i mai og/eller september.

2.1.3 Formidlingsverdi:

Det finnes flere gravrøysen kysten i Agder. Dessverre har flere av røysene blitt fjernet opp igjennom tiden og det er derfor mange steder det bare er små rester eller tradisjon for at det skal ha vært gravrøysen. Mange av de best bevarte røysene ligger på mindre øyer og holmer i havgapet og er derfor utilgjengelig for de fleste som bor her. Å gjenoppbygge gravrøysen på Hasseltangen vil være et godt formidlingstiltak både sett fra land, men også fra sjøen. Fra sjøen vil dette gjenskape og tydeliggjøre den gamle kysten og hvordan det så ut å ferdes langs kysten før i tiden. Fra land vil det være mulig å komme innpå gravrøysen og det åpner for gode muligheter for formidling i og med at den ligger rett tilgjengelig med tanke på grusveien og utsiktsplattformen. Det er ikke bare gravrøysen i seg selv som har formidlingsverdi. En viktig bit av formidlingen vil skje under selve rekonstruksjonen av gravrøysen. Ved

å samarbeide med velforeningen for Hasseltangen, samt lokale idrettslag, og skoler vil vi få ut historien og forankre gravminnet i nærmiljøet. Dette vil kunne sikre spredning av kunnskap og interesse for forhistorien, samt skape et eierskap til gravrøysen i lokalmiljøet.

Formidlingen planlegges fordelt på to dager per sesong. Den ene dagen vil være en ukedag i Skoletid hvor det vil være kombinert restaurering/formidling av haugen. Det legges opp til en tredeling av gruppene hvor elevene skal gå igjennom tre stasjoner. Den ene stasjonen går på rekonstruksjon av gravhaugen, hvor elevene tar del i innsamlingen av stein og oppbygningen av haugen. Den andre stasjonen går på kulturhistorisk formidling av jernalder/bronsealder og på hvem de som ble begravd var og hvordan de må ha opplevd gravrøyser og skillet liv/død. Siste stasjon går på naturhistorien i området og vil forhåpentligvis gjennomført i samarbeid med representant fra SNO.

Den andre formidlingsdagen/rekonstruksjonsdagen vil foregå sammen med et lokalt idrettslag og legges opp til en lørdag. Idrettslaget vil da få kompensasjon på 10 000 kr for utført arbeid og vil skje i samarbeid med fylkets arkeologer. Det vil i tillegg til selve rekonstruksjonen bli lagt opp til noe formidling av området fra formidlerne ved seksjon for arkeologi. Denne dagen inviteres også velforeningen til Hasseltangen til å delta.

3 Virkning og effekt

Vi håper at dette prosjektet kan styrke verdien til kulturminner langs kysten i nærmiljøet og spre kunnskap om gravrøyser og gravskikk i jernalder/bronsealder. Vi har avsatt midler i prosjektet til å kompensere idrettslaget for dugnadsinnsatsen.

Vi foreslår også et opplegg med en av de lokale ungdomskolen hvor de kommer i skoletiden og bidrar noen timer. Vi lager i så fall et undervisningsopplegg og benytter muligheten til å vise hvordan man bygde gravhauger. Det er svært sjeldent man får en slik mulighet, da det ikke er mange gravrøyser som bygges lenger. I tillegg vil historielaget og velforeningen inviteres med samtlige dager så de kan bidra på dugnad som de ønsker. Et av de viktigste målene med prosjektet er å øke kunnskapen om kystrøysene og skape engasjement for kulturhistorien i nærmiljøet og vise at nasjonalparken også har et innslag av kulturhistorie. Ved å gjøre oppmerksom på denne gravrøysen og gjenskape den vil det forhåpentligvis også virke preventivt med hensyn til skader og slitasje på gravrøyser. Steiner kastes/flyttes på, metallsøking, forsøpling og bålrensing/grilling i og ved gravrøysene, har vært et gjentakende problem i nasjonalparken. Gravrøysen på Hasseltangen er også et

eksempel på hvordan kunnskap kan gå tapt, dersom vi ikke tar godt nok vare på disse typer kulturminner.

4 Gjennomføring

Prosjektet foreslåes gjennomført i midten av september. Vi foreslår en lørdag med idrettslag og en fredag med skoleklasse. Det blir ikke mulig å rekonstruere gravrøysen på et år så det er derfor tenkt som et flerårig prosjekt. For 2023 har vi to alternativer.

Alternativ A (vår): Lørdag 06.05.2023 og 13.05.2023 for idrettslaget, og skoleklasse fredag 05.05.2023 og 13.05.2023

Alternativ B (høst): Lørdag 09.09.2023 og 16.09.2023 for idrettslaget, og skoleklasse fredag 08.09.2023 og 15.09.2023

Etter å ha gjennomført dette en gang vil vi vurdere hvordan det har gått og foreslå nye datoer for neste år.

Det planlegges å hente stein fra område rundt. Noe av steinene fra selve gravrøysen ligger dumpet nedi skrenten rett ved gravrøysen og vil bli brukt. Andre steiner må hentes lenger unna. Det er noen moderne voller/steingjerder som vi kan hente stein til rekonstruksjonen fra. Det blir hentet litt fra forskjellige steder så inngrepet ikke skal bli merkbart, og kun fra kommunens side av grensen. Det blir behov for å leie noen elektriske trillebårer for å frakte steinen opp grusveien og til gravrøysen. Dette vil kreve tillatelse av nasjonalparkstyret. I tillegg tillatelse fra kommunen som grunneier.

5 Budsjett

Det ble gitt BARK midler til å gjennomføre dette prosjektet til Aust Agder. Disse pengene har blitt overført til Agder fylkeskommune etter fylkessammenslåingen. Prosjektet er derfor allerede finansiert. I tillegg til utgiftene som skisseres i tabellen under stiller avdeling for kulturminnevern og kulturturisme med arbeidskraft fra avdelingens egne ansatte. Dette skal ikke belaste budsjettet for prosjektet, men inngår i formidling/skjøtselsoppgavene som inngår i arbeidsoppgavene til avdelingens ansatte.

#	Utgift	Sum kr.
1	Skilt	30 000

2	Leie av mekanisk trillebår/beltdumper x 4 dager 2022 a 1250 kr.	5000
3	Dugnadspenger til idrettslag 2022	10000
4	Leie av mekanisk trillebår/beltdumper x 4 dager 2023	5000
5	Dugnadspenger til idrettslag 2023	10000
6	Leie av mekanisk trillebår/beltdumper x 4 dager 2024	5000
7	Dugnadspenger til idrettslag 2024	10000
8	Leie av mekanisk trillebår/beltdumper x 4 dager 2025	5000
9	Dugnadspenger til idrettslag 2025	10000
	Totalt:	90 000

Hvis det ikke er mulig å hente stein fra steingjerdet vil det være behov for å kjøpe inn stein til rekonstruksjonen av gravhaugen. Dette vil øke budsjettet.

6 Konklusjon

Det vil være en formidlingsverdi i å rekonstruere gravrøysen 52929-1 på Hasseltangen. Ikke bare vil den rekonstruerte gravrøysen ha formidlingsverdi i seg selv, men kanskje likeså viktig, er prosessen med å rekonstruere haugen. Dette vil bidra til engasjement og informasjon til lokale idrettslag, skole, historielag og velforening. Dette vil bidra til å tilbakeføre en liten del av kulturlandskapet som har vært langs Agders kyst. Forhåpentligvis også skape lokalt eierskap og en oppmerksomhet rundt kystrøysene i nasjonalparken, som kanskje vil virke forebyggende mot skade og slitasje på kulturminnene som følge av friluftsliv og turisme.

Kristiansand, 09.09.2022

Theodor Lothe Bruun & Hege Andreassen

AGDER
fylkeskommune

Agder fylkeskommune
Postboks 788, Stoa
NO-4809 Arendal

Besøksadresse Kristiansand:
Tordenskjolds gate 65

Org.nr.: 921 707 134
Bank: 3207.28.74993

Besøksadresse Arendal:
Ragnvald Blakstads vei 1

www.agderfk.no

ST 8/23 Tidsbruk - Møtehonorar
ST 9/23 Eventuelt